KURTULUŞ

sosyalist dergi

SOSYALİST DÜNYADA GELİŞMELER

•

KAPİTALİZMİN EMPERYALİZM AŞAMASINDA DEMOKRASİ MESELESİ OLİGARŞİK DEVLET VE FAŞİZM

•

ÜÇ ELEŞTİRİ ÜÇ CEVAP

•

PARTİ MİLİTANLIĞI ÜZERİNE

CHE GUEVARA

8

OCAK 1977

KURTULUŞ
sosyalist dergi

AYLIK DERGİ

Ocak 1977

YIL : 1 — SAYI : 8

Sahibi: **İsmail AYÇİÇEK** / Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **Mustafa EKER** / Yönetim ve Yazışma Adresi: İbrahim Müteferrika Sok. Fazilet Han, Kat: 4 No: 409 ULUS - ANKARA / Abone Bedeli: **Yıllık 75 TL. Altı Aylık 40 TL.** dir. Yurt dışı abone bedeli iki katıdır / Her türlü ödeme için: **İsmail Ayçiçek, Posta Çeki No: 100994**

İÇİNDEKİLER

Dizgi - Tertip - Baskı
ZAFER MATBAASI
Cağaloğlu - İstanbul

SOSYALİST DÜNYADA GELİŞMELER

Halen ülkemiz solunda, fraksiyonlar arası çatışma oldukça keskin boyutlar kazanarak sürmektedir. Bu çatışmanın kazandığı boyutları izleyen biri, bu ayrılıkların temelde nerelere dayandığı, ne tür etkenlerin çatışmayı bu düzeye yükselttiğinin nedenlerini, bir çırpıda kavrayamayacaktır. Fakat durumu biraz derinleştirmek çatışmanın kaynaklarının ortaya çıkarılmasını sağlayacaktır.

Herşeyden önce, silahlı kavgalara kadar varan çatışmalar ülkemizin orjinalitesidir. Bu günkü veriler, bu durumun bir çırpıda aşılabileceği iyimserliklerine pek olasılık bırakmamaktadır. Temelde bu günkü boyutlarda bölünmüşlüğün esas nedeni hâlâ, sosyalist hareketin bir sınıf temeli kazanamaması ve bu etkilenim içinde ağır bir darbeye maruz kalmasıdır. Bu durumun doğru tespitine çalışmak ve bu hastalıklara tutarlı önerilerle karşı çıkmak yerine, hazır reçetelerle çözümler getirmeye yönelik eğilimler, karmaşık problemlerin çözümü yerine, işin bir kör döğüşüne dönüşmesi sonucuna varmıştır. Aslın-

da her türlü soruna eldeki reçetelerle cevaplar getirilmekte, fakat bu tür yöntemin, neticeleri pek ince elenip sık dokunmamaktadır.

Ülkemiz solundaki bölünmeler bir başka görünümüyle de, sosyalist ülkelerin görüşlerinin oldukça ilkel bir anlayışla çatıştırılmasıdır. Buradan sosyalist ülkeler ve partiler arasındaki ayrılıkları halledecek, her şeyden önce olanaklara sahip değiliz. Fakat ülkemizde sürdüreceğimiz tutarlı mücadele, sosyalist dünyanın birliğine yönelik adımları içinde taşıyacaktır. Bu tavır ise şu veya bu partinin hınk deyiciliği yerine, ancak ve ancak ülkemiz özgülünden hareketle yerine getirilebilecek bir görevdir.

Görüldüğü gibi ülkemiz solundaki dağınıklığın, bölünmüşlüğün esas nedenleri hareketin, işçi sınıfından nispi kopukluğu yanında, sosyalist dünyanın sorunlarını da içinde taşıyor olmasıdır. Ülkemizde hareketin birliğine yönelik atılımlar, öneriler bir ölçüde de enternasyonalizme yöneliktir. Ülkemiz sorunlarına yaklaşımlarda gerçek gereksinmelere cevap yerine «en keskin» sloganları tercih hiçbir şekilde enternasyonalist adım olmayacak, hatta enternasyonalizmi baltalayacaktır.

Çok ilginçtir, ülkemizde «etkin» olan iki dogmatik çizginin sözcüleri kraldan çok kralcı bir biçimde, birbirlerine saldırmaktadırlar. Şüphesiz böyle bir slogansal kavga ülke sorunlarını değerlendirmede, sosyalistlerin görüşlerini zenginleştirmek, yaklaşımları derinleştirmek yerine yüzeysel çözümlemelerle sürüp gitmektedir. Bu durum sürüp gittikçe de, proleter devrimci

hareketin gelişebilmesi olanakları engellenmektedir.

Çin ve Sovyetler arasındaki bugünkü ayrılığın bu düzeye sıçramasının başlangıcı ve hızlanması Sovyetlerin 1959'da atom bombası vaadini yerine getirmemeleri ile 1960'da Çin'de çalışan uzman-teknisyen kadrolarını geri çekmesi ve bir çok tesisin yapım halinde kalmasıdır.

Daha sonraki karşılıklı suçlamaların temeli 1956 şubatında, tabiri caizse Stalin'e küfür yarışının yapıldığı, 20. kongredir. Bu kongre neticelendikten sonra, Mao Tse Tung, 1956 eylülünde Çin Komünist Partisinin 8. kongresinde şunları söylemiştir;

«Sovyetler Birliğindeki arkadaşlar ve Sovyet halkı, Lenin'in öğretilerine uygun hareket ettiler. Kısa bir süre içinde parlak başarılara ulaştılar. Son Sovyetler Birliği Komünist Partisi Kongresi bir çok politik ilkeyi doğru olarak ortaya koydu ve parti içindeki eksiklikleri kınadı. Güvenle söylenebilir ki, gelecekteki çalışmaları eşsiz bir gelişme gösterecektir.»

Yine aynı kongre için, ÇKP merkez komitesi politik raporunda şöyle denilmektedir;

«Sovyetler Birliği Komünist Partisinin bu yılın şubat ayında yapılan 20. kongresi dünya ölçüsünde önem taşıyan en önemli politik olaydır. Kongre yalnız koskoca Beş Yıllık Plan'ın ana çizgilerini ve sosyalizmin daha ileri aşamalara ulaşmasına yönelen çok önemli önerileri getirmekle ve parti içindeki önemli karışıklıkların nedeni olan kişileri putlaştırmayı suçlamakla kalmamış, aynı zamanda, uluslararası ilişkilerin ve

barış içinde bir arada yaşama ilkesinin geliştirilmesi için ileri öneriler getirmiş, uluslararası gerginliği yumuşatacak önemli öneriler ortaya atmıştır.»

Şu bir gerçek ki, 20. kongrenin eleştirilerine (eleştiri denebilirse) Çinli yöneticiler katılmakla birlikte Stalin'in «sevapları» da olduğu gerçeğine parmak basmaktadırlar. Yalnız unutulmaması gereken bir diğer gerçek bu tür tutumlar anti-Stalinizmi hızlandıran nedenlerdir. Oysa unutulmaması gereken en önemli gerçekte, Sovyetler Birliğinde sosyalizmin inşasını gerçekleştiren, Stalin önderliğinde S.B.K.P.'dir.

Daha sonraları ise yine Ç.K.P. merkez komitesinin aynı konuya ilişkin tavır üzerine, Sovyetler Birliği Komünist Partisi Merkez komitesine yolladığı 14 Haziran 1963 tarihli mektubunda şunlar söylenmiştir;

«Bazı kişiler, kişileri putlaştırma dedikleri şeye karşı şamatayla mücadele ederlerken, gerçekte, bütün hatalarını başkalarına, bütün başarıları da kendilerine mal ederek, proletarya partisinin ve belli kişilerin otoriter yönetimlerini ve oynadıkları rolü kötülemek ve gözden düşürmek için ellerinden geleni yapmış oluyorlar.»

Hemen burada Çin'in tavır değişikliğini içeren bir pasajı koymamızın nedeni, temelde ayrılıkları körükleyen faktörlerin pek «ideoloji» ile ilgili olmadığını belirtmek istememizdir.

Ekim devriminin 40. yıldönümünün kutlanmasına katılan Komünist ve İşçi Partileri temsilcileri, Moskova'da bulunmalarından yararla-

narak o günkü objektif durumu değerlendirmek ve karşılıklı fikir alışverişinde bulunmak üzere bir toplantı yapmayı kararlaştırdılar.

Bu toplantıyla, uluslararası sorunlar üzerinde görüş alışverişi yapıldı. Ve bütün dünyaya hitap etmek üzere metni sonradan yayınlanacak bir Barış Duyurusu üzerinde karar kılındı. Ve yine, «Komünist ve İşçi Partileri Temsilcilerinin Toplantısına İlişkin Bildirge» de belirtildiğine göre:

«Toplantı, Marksist-Leninist ideolojiyi ve proleter enternasyonalizmi ilkelerinin birliğiyle bağlanmış kardeş partiler arasındaki ilişkilerin özelliği olan sıkı-işbirliği ve içtenlik havasında geçti.»

Bu toplantıya Yugoslavya Komünistler Birliği de katıldı fakat 1957 Moskova deklerasyonu Çin dahil 12 ülkenin delegasyonları tarafından oybirliği ile imzalanmasına karşı, Yugoslav delegasyonu bildiriyi imzalamadı. Ve 1957 Moskova deklerasyonunun akabinde de 7. kongresini yaparak 1957 deklerasyonuna karşı çıktı.

1957 yılında kabul edilen Moskova deklerasyonunda uluslararası komünist harekette revizyonizmin başlıca tehlike olduğuna işaret edildi. «Marksizm-Leninizmin büyük öğretisini lekelemek istedikleri», onun «modası geçmiş» olduğunu söylediklerini ve «sosyal ilerleme bakımından önemini yitirdiğini iddia ettikleri» için modern revizyonistler mahkum edildi.

Daha 1956 yılında, Tito taraftarları Macaristan'daki karşı devrimci ayaklanma sırasında, «Macaristan'ın politik sisteminde köklü bir değişikliğin zorunlu olduğunu» ve «Macar yoldaşla-

rın Komünist Partisini restore etmek için boşuna çaba harcamaları gerektiğini» ileri sürmüşlerdi. Bu nedenle Yugoslavların 1957 deklerasyonuna imza atmamaları bu tavırlarının devamı olarak nitelenebilir.

Sosyalist ülkeler ve partiler arasında sürtüşmeleri gidermek amacıyla, 1960 kasımında Moskova'da 81 komünist ve işçi partisinin katıldığı bir toplantı düzenlendi. «Moskova Bildirisi» başlığı altında 1957 deklerasyonu paralelinde bir bildiri yayınlandı. Bu bildiride Yugoslav Komünist Birliği sert bir dille suçlandı;

«Komünist Partileri, zamanımız revizyonistlerine ait «teorilerin» özü uluslararası oportünizmin Yugoslav çeşidini oybirliği ile suçladılar. Yugoslav Komünistler Birliği yöneticileri, Marksizm-Leninizme ihanet ve onu eskimiş ilan ederek, «1957 deklarasyonu»na kendi anti-Leninist revizyonist programlarıyla karşı koydular; Yugoslav Komünistler Birliği'ni bütün uluslararası komünist harekete karşı diktiler. Ülkelerini sosyalist kamptan ayırıp Amerikan ve öteki emperyalistlerin sözüm ona «yardım»ına bağladılar; böylelikle de, Yugoslav halkının kahramanca savaşıyla ulaşılan devrimci kazançları, yitirmek tehlikesiyle karşı karşıya getirdiler. Yugoslav revizyonistleri, sosyalist kampı ve dünya Komünist Hareketini bölmeye çalışıyorlar. Bloklar dışı bir poitika yürütmek bahanesiyle, bütün barış sever güçlerin ve devletlerin birliğine zarar veren hareketlerini arttırıyorlar. Yugoslav revizyonistlerine ele başılık edenlerin maskelerini bundan böyle de düşürmek, Komünist Hareketi ve aynı zamanda işçi hareketini Yugoslav re-

vizyonistlerinin anti-Leninist fikirlerinden korumak için enerjik bir savaşım yürütmek, Marksçı-Lenin'ci partilerin bundan sonra da yerine getirmesi gereken bir ödevdir.»

Oysa gerek 1957 Moskova deklerasyonu, gerekse 1960 Moskova bildirisinde çok ağır bir dille suçlanan Yugoslavya ile ilişkilerin tekrar geliştirilmesini Sovyetler 1963 merkez komitesi mektubunda şöyle değerlendirmişlerdi;

«Yugoslavya'daki sosyo-ekonomik süreçlerin objektif bir çözümlemesi, sonraki yıllarda sosyalizmin durumunun sağlamlaştığını göstermektedir. 1958 yılında sosyalist kesim sanayide % 100, tarımda % 6 ve ticarette % 97 iken, şimdi sosyalist kesim sanayide % 100'e, tarımda % 15'e, ticarette % 100'e ulaşmıştır. Dış politika sorunlarındaki, Yugoslavya'nın tutumuyla Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist devletlerin tutumları arasındaki yakınlaşma, ilişkilerin düzelmesinden bu yana olan dönem içinde oluşmuştur.»

Görüldüğü gibi Yugoslavya'ya yöneltilen temel eleştiri noktaları konusunda bir şey söylenmeden «tarımda % 9'luk ticarette ise % 3'lük değişiklik düzelmenin ve ilişkilerin geliştirilmesinin gerekçeleri oluyor. Bütün bu tespitler 1960 bildirisinden sadece üç yıl sonra yapılıyor.

Bunların yanında, Sovyetler Birliğinde sosyalizmin kurulmadığı ve Sovyetler Birliğinin sosyal emperyalist olduğu iddialarında bulunan Çin'in de imzasının bulunduğu 1960 Moskova Komünist ve İşçi Partilerinin temsilcilerinin toplantısına ilişkin Bildirge'de şu satırlara da rastlanabiliyor;

«Dünya sosyalist sistemi, gelişmesinin yeni

bir aşamasına girmiştir. **Sovyetler Birliği geniş ölçüler alan Komünist toplumun kuruculuğunu başarıyla yürütüyor. Sosyalist kampın öteki ülkeleri, sosyalizmin temellerini başarıyla kuruyor;** bunlardan bazıları artık gelişmiş bir sosyalist toplumu kurma dönemine girmiş bulunuyorlar.» (abç)

«**Bugün kapitalizmin geri getirilmesine elveren sosyo-ekonomik olanaklar, yalnız Sovyetler Birliğinde değil, öteki sosyalist ülkelerde de ortadan kaldırılmıştır.**» (abç)

Görüldüğü gibi altına imza atılan düşünceler kısa zamanda unutularak tam aksi davranışlar içine girilebiliyor. Sovyetlerin yardımı kesmeleri ve yapılmakta olan bir çok tesisin yarıda kalması, sonucunda Sovyetlerin Küba'dan nükleer silahları çekmesini Çin'in eleştirmesi, Çin-Hint uyuşmazlığında, Çin'i Sovyetlerin kınamasıyla anlaşmazlık iyice keskinleşiyor. Ve artık tartışmalar Marksist-Leninist literatürün temel konuları üzerinde devam ediyor; Barış içinde bir arada yaşama, barışçıl geçiş, devrim, parti, vb...

Kısaca da olsa gelişimini özetlediğimiz çatışmanın 71 öncesi ülkemizde kabaca şekillenmesi önümüzdeki devrim adımının «sosyalist» veya «milli demokratik» devrim olduğu yolundaydı. Bütün bu etkilenime karşın şablonculuk ülkemiz solundaki bu boyutlara ulaşamamıştı daha. Oysa daha önce de belirttiğimiz gibi (şablonculuğun bu günkü boyutları da dikkate alındığında) enternasyonalizmi içinde taşıyan tavır, ülkemiz özgülünde Marksist-Leninist ilkeler ışığında somut analizlerdir. Zaten ülkemiz somutunda so-

rulara cevaplar getirmeye çalışmak dünya bütününe gözlerini kapamaya izin vermeyecektir.

Dünya ölçüsünde kardeş partiler arasındaki sorunların çözülemez bir bunalıma ulaşması, sadece enternasyonalizmi yaralamakla kalmamakta, dünya devrimini baltalamaktadır. Bunun en somut örnekleri; Kamboç ve Angola'dır. 18 Mart 1970'de Sihanuka karşı Amerikan işbirlikçileri Lon Nol ve Sirik Matak tarafından darbe düzenlendiği gün Sihanuk Moskova'dan Pekin'e hareket etmektedir. Sovyet yöneticileri Sihanuk'a gereken yardımı yapacakları vaadinde bulunmakla birlikte, Sihanuk'un Çin'e «yakınlığı» bu yardımı önlemiştir. «Khmer Milli Birleşik Cephesi» kurulup ve Sihanuk devlet başkanı olduğunda kurulan hükümeti 20 devlet tanımasına karşın Sovyetler tanımamıştır.

Angola'da ise FNLA saflarındaki Çin'li askeri uzmanların Amerikalılarla çıkan resimleri, içine düşülen dramatik durumun en bariz belirtileridir.

Şüphesiz en acısı da, ülkemizde karşılıklı olarak, iki şabloncu kanadın kraldan çok kralcı tavırlarıyla son analizde Kamboç ve Angola halklarının kurtuluş savaşlarını lekeleyen değerlendirmeleridir. Tabii ki, bu değerlendirmeler hiç te kimsenin karnını ağrıtmamaktadır. Ve üstelik hangi koşullarda kazanılabildiği ortada olan bu mücadelelere çamur atanların bugünkü konumları gözönüne getirildiğinde, iş daha da dramatikleşmektedir.

Oysa;

«Sosyalist ideal, bir an için bile enternasyonalist olmadan var olamaz. Hangi ülkede olursa

olsun, orada sosyalizm için mücadele edenler dünyanın geri kalan kısmını unutamazlar. Dünyanın bir kısmında var olan yoksulluğu, fakirliği, cehaleti, acıyı ve sömürüyü asla unutamazlar. Bir an için bile, dünyanın bir kısmının ihtiyaçlarını asla unutamazlar. Biz inanıyoruz ki dünya gerçeklerinin unutulmasına göz yumulursa, yığınlara gerçek enternasyonalist görüşü, gerçek devrimci görüşü aşılamak olanaksızlaşır. Dünya gerçeklerinin unutulmasına göz yumulursa bu, emperyalizmle yüz yüze gelme tehlikesini arttırır. Yığınlar yalnız maddi dürtülerle ve daha fazla tüketim vaadleriyle harekete sokulurlar.» (Castro, Çekoslovakya Sorunu. s. 22)

Bu günlerde bu çatışmanın tarafları arasında, küçükte olsa, bizleri sevindiren belirtiler var. Sovyetler Birliği Ekim devriminin yıl dönümünde Çin elçisi tören sonuna kadar beklemiş ve Sovyet konuşmacıyı da konuşması sonunda alkışlamıştır. Ve yine mutat hilafına konuşmacı da çatışmanın çıkmasından bu yana ilk kez Çin'e saldırmamıştır. Buna ek olarak 18 aydır kesik olan Çin-Sovyet sınır görüşmelerinin başlanılmasına karar verilmiştir. Bu gelişmeler yanında bu gün Çin'de dış yardıma karşı olanların tasfiye edilmesi de bu davranışlarla birlikte ortaya çıkmıştır. Bu nedenle yazımızın başlığına «Ve Ülkemizdeki Muhtemel Yansımaları Neler Olabilir» cümlesini eklemek, durumu daha da açıklayıcı bir hale getirecektir. Görüldüğü gibi gerek geçmişteki ayrılık nedenleri, gerekse bugünkü gelişmeler göz önüne alındığında eğer bir Sovyet-Çin yakınlaşması söz konusu olursa, bugün

ülkemizde birbirlerine veryansın en galiz suçlamaları sürdürenlerin tavırlarını izlemek ilginç olacaktır.

KURTULUŞ

Kapitalizmin Emperyalizm Aşamasında Demokrasi Meselesi: OLİGARŞİK DEVLET ve FAŞİZM

Tarihin ilk burjuva demokratik devriminden bu yana, demokrasi meselesi o denli çarpıtılmış ve çarpıtılmakta olan bir konu ki, günümüzde, kapitalizmin tekelci aşamasında (emperyalizm döneminde), daha hâlâ burjuva demokrasisini tartışmak zorundayız.

Oysa, proletarya sosyalistleri bir yandan her türden sapmaya karşı demokrasi meselesinde proletaryanın bilimsel bakış açısını (Marksizm-Leninizm) göstermeye, anlatmaya çalışırken, diğer yandan da meseleyi gücümüzün somut koşullarında ele almak ve somut tahliller getirmek zorundadırlar.

Biz bu yazıda önce demokrasi meselesine **genel** olarak eğileceğiz. Bu en **genel** tespitlerden kalkarak ülkemiz somutunda demokrasi meselesine nasıl yaklaşılması gerektiğine geçeceğiz. Bütün bunlarla birlikte de gene devlet ve demokrasi meselelerinin burjuvazi ve her türden sapmanın binlerce çarpıtmasının bir sonucu olarak ortaya çıkan, faşizm —faşist devlet— meselesin-

deki çarpıtmaya karşı, proletarya sosyalistlerinin bakış açısını tespit edeceğiz.

Emperyalizme ve Oligarşiye karşı demokratik halk devriminin zaferi ve anti-faşist mücadelenin başarısı mutlaka marksist-leninist devlet ve demokrasi tezlerinin ve faşizmin doğru olarak kavranmasına bağlıdır.

FEODAL DEVLET, FEODALLER VE FEODAL DEMOKRASİ!

Kurtuluş'un 5 inci sayısındaki **demokrasi** yazısında **Devlet ve İhtilal**'den iki alıntı ile kısa ve özlü bir demokrasi tanımı yapılmaktaydı. Bu iki alıntıda Lenin, demokrasinin ikili karakterini göstermekte ve bir devlet biçimi olarak demokrasinin de şiddetin, örgütlenmiş olarak, sistemli biçimde insanlara uygulanması olduğunu, bunun işin bir yanı olduğunu, diğer yandan da demokrasinin herkese eşit olarak devletin biçimini tayin etme hakkı olduğunu ama bu «herkes» ve «eşit olarak» kavramlarının sadece biçimsel olduğunu anlatmaktadır. (1)

İşte, demokrasinin bu ikili karakterini dosdoğru kavramadan genel olarak demokrasi meselesini ve özel olarak da emperyalist dönemde demokrasi-oligarşi ve faşizm meselelerini doğru tespit etmek imkansızdır.

Feodal ekonominin üstünde yükselen, feodalizmin egemen sınıfı feodallerdir, toplumun başlıca çalışan sınıfı ise serfler, bir başka deyişle toprak köleleridir.

Şüphesiz feodal toplum köleci topluma göre

ilericidir ve feodal toplumda serflerin (toprak kölelerinin) durumu köleci toplumun kölelerine göre çok farklıdır. İnsandan bile sayılmayan köleye karşı insandan sayılan, «hakları» olan ama toprağa, dolayısıyla toprağın sahibine; feodal toprak ağasına sımsıkı bağlı olan serfin durumu gerçekten büyük bir ilerlemedir. Feodal yasanın bütün temeli feodal ranttır. Serfin toprak köleliği buradan gelir.

Feodal toplumun egemen sınıfı elbetteki feodal devletin de sahibiydi. Feodal devletin görevi feodal yasayı; yani feodal rantı; yani toprak köleliğini muhafaza etmek, «düzenlemek»ti. Yani; feodallerin serfler üzerindeki sistemli şiddetini uygulamaktı.

Feodal toplumda esas olan feodallerin hakimiyetidir. Ama, zayıfta olsa monarşilere hatta cumhuriyetlere rastlanır. Feodal toplumun çözülmesiyle birlikte ise (artık ekonomik olarak feodaller tek hakim sınıf olmaktan çıktıkları, yeni bir sınıf olarak burjuvazinin giderek ekonomik gücü ele geçirmesiyle birlikte) monarşi ve meşruti monarşi daha çok rastlanan biçimdir.

Feodal devlette esas olan devletin kurumlarının bizzat feodallerin elinde olmasıdır. Feodal devletin bürokrasisinin üst noktalarının bizzat feodaller tarafından oluşturulmasıdır. Ekonomik gücün hakimi aynı zamanda yasamanın, yürütmenin ve yargının da başındadır, çok zaman dini önderdir de, ve hemen hemen daima ordunun başındadır. Kısacası hakim sınıfla devlet içiçe girmiştir. Devletin kurumlarında ancak en alt katlara inildiğinde feodallerin dışındakilere rastlanır. Feodallerin gücü sınırsızdır.

Böylesi bir ekonomide, böylesi bir devlet tipinde demokrasiden bahsetmek mümkün müdür? Eğer feodaller için olan, sadece feodaller için olan bir demokrasiye demokrasi diyeceksek, evet, mümkündür. Sadece feodallerin eşit olarak devletin biçimini tayin etme hakkı vardır. Diğer sınıf ve tabakalar için ve özellikle serfler içinse demokrasiden bahsetmek mümkün değildir. Biçimsel bir demokrasi **dahi** yoktur. Yani, devlet biçimi olarak feodal demokratik devlet diye birşey yoktur.

BURJUVA DEMOKRATİK DEVRİMLER VE SERBEST REKABETÇİ KAPİTALİZMİN BİR GEREĞİ OLARAK BURJUVA DEMOKRASİLERİ

Burjuvazi feodal toplumun bağrında doğmuş ve gelişmiş bir sınıftır. Süreç içinde ekonomik gücünü arttırmıştır ve özellikle de yeni keşiflerle birlikte ekonomik gücü iyice artmıştır.

Feodal toplumun son evrelerinin temel çelişkisi yeni üretici güçlerle eski üretim ilişkileri, yani, burjuvazi ile feodalite, feodal yasalar arasındaki çelişkidir.

Feodaliteyi tasfiye eden burjuva demokratik devrimleri o dönemde toplumun en ilerici sınıfı olan burjuvazinin önderliği altındaydı, onun damgasını taşıyordu. Devrime, şehirlerin ve köylerin tüm emekçi sınıfları da katıldılar. Ama esas güç serflerdi.

Burjuva demokratik devrimleri bir yandan feodal yasayı kırıp feodallerin toprağını parçala-

yıp, serflerin toprak köleliğine son vererek hür köylüleri oluştururken, diğer yandan da feodal devleti, feodal bürokrasiyi ve feodal orduyu da değiştiriyordu.

Feodal devletin yerini ulusal devletlerin kapitalist devletlerin almasıyla birlikte bir yandan da kapitalist ekonomiye kapalı olan feodal bölgeler tasfiye olmaya ve böylelikle kapitalizm yeni pazarlar kazanmaya başladı.

Toprakta feodal yasanın kırılması, feodal malikanelerin dağıtılması, ve hür köylülerin ortaya çıkması tarımda kapitalizmin hızla gelişmesini getirdi. Kısa zamanda da milyonlarca eski toprak kölesi, yeni hür köylü bu defa ücretli köle haline gelmeye hazırlandı. Hür köylüler süratle topraksızlaştılar ve giderek proleterleştiler. Gelişen sanayi bu eski toprak kölelerini bu defa ücretli köleler olarak şehirlerde topladı. Burjuva demokrasisinin başlıca hedeflerinden biri buydu ve demokrasi kırsal alanda böyle «gerçekleşti».

Öte yandan feodal ekonominin yerine geçen kapitalist ekonominin temeli serbest rekabetti, serbest mübadele idi. Serbest mübadele bir yandan kapitalistler arasında, diğer yandan da artık emeği bir meta haline gelmiş olan proleterle kapitalist arasında söz konusuydu.

Kapitalist toplumun bu ilk çağlarında demokrasinin anlamı; hür köylülerdi, köylülerin topraksızlaştırılmasıydı, toplumun en yeni ve en temel sınıfı proletaryanın kendinden önceki serflerle, kölelerle kıyaslanamayacak özgürlüğü idi (*), kapitalistler arası serbest rekabet, serbest

---

(*) O kadar ki (!) efendisi için ölesiye çalışmak zorunda olan, adeta bir üretim aracı olarak görülen köleye

mübadeleydi, kapitalistle proleter arasında emeğin serbest mübadelesiydi.

Demokrasinin, burjuva demokratik devrimlerle birlikte bir devlet biçimi haline gelmesi ile tamamen serbest rekabetçi kapitalist ekonominin bir sonucudur.

Kapitalist ekonomiyle birlikte feodal devletin, yani hakim sınıf feodallerle içiçe girmiş olan devletin yerini yeni tip bir devlet aldı. Bu yeni tip (kapitalist) devletin feodal devletten başlıca ayrıcalığı (ister monarşi, isterse demokratik cumhuriyet olsun, ama, monarşinin nisbi geriliği unutulmadan) devletin kurumlarının hakim sınıftan koparılmasıdır. Yani devletin kurumlarında bizzat burjuvazi oturmamaktaydı. Burjuva demokrasisinin gelişmesi ile de bu süreç hızlanmış ve tamamlanmıştır.

Kapitalist devletin kurumları, bürokrasisi ve ordusu önce aristokratlardan temizlendi. Yerine yeni bir tabaka (özellikle şehir küçük burjuvalarından oluşan) geçti. Bu yeni asker-sivil bürokrasi feodal bürokrasiden farklı olarak «bağımsız»dı. Bizzat yeni hakim sınıfın (kapitalistlerin) unsurlarından oluşmuyordu. Bu sürecin tamamlanması devletin pekişmesi, güçlenmesiydi. Tabii burjuvazi için.

Bürokrasi ve ordunun bu yeni yapısı kapitalist devletin serbest rekabetçi dönemdeki bü-

---

karşı, insandan sayılan ama toprağının sahibi için angarya çalışmak zorunda olan serfe karşı proleter o denli «özgür»dür —ki isterse emeğini satmayarak acından ölebilir— hiç şüphesiz proleterin bu özgürlüğü, zorla çalıştırılan serfle ve köleyle kıyaslanamaz.

tün biçimleri için geçerlidir. Ama açıktır ki sürecin tamamlanmasının noktası burjuva demokratik cumhuriyettir. Burjuva demokratik cumhuriyetle birlikte (ki kapitalizmin üzerinde yükselebilecek devlet biçimlerinden biridir ve serbest rekabetçi kapitalizm için en uygun olanıdır) feodallerin gücü tamamen kırılmıştır. Ekonomik alt yapıda ve siyasi üst yapıda tasfiye esas olarak tamamlanmıştır.

Burjuva demokratik cumhuriyet, serbest rekabetçi kapitalizmin üzerinde yükselebileceği devlet biçimlerinden sadece biridir, ama, en uygun biçimidir. Burjuva demokratik cumhuriyette kapitalistlerin zenginlikleri hem en emin haldedir, hem de gücü sınırsızdır. Zira başta feodal bürokrasi **tamamen** tasfiye olmuştur. İkinci olarak ise, demokratik cumhuriyet **bütün** burjuvazinin çıkarlarını en iyi biçimde korumaktaydı ve bu biçimsel «eşitlik» ve «özgürlük» palavraları ile başta proletarya olmak üzere emekçi sınıflar etkisiz hale getirilmekteydi. Devletin o egemen sınıftan, burjuvaziden «ayrı», «bağımsız» görünümü proletaryayı ve emekçileri kandırmaktan başka hiç bir anlamı yoktu. Ve eşitlik ve özgürlük burjuvazi için, **bütün burjuvazi için gerçekten vardı.**

Görünümde burjuva demokratik devletin bürokrasisi gerçekten egemen sınıftan «ayrı» ve «bağımsız»dır. Kapitalist sınıfla doğrudan organik bir bağı yoktur. Ama kapitalistler başlıca iki yolla: rüşvet ve borsa, banka oyunlarıyla hem bürokrasiyi hem de bir bütün olarak devleti satın alma olanağına sahiptirler. Kapitalist devletin bürokrasisinin «bağımsızlığı» da işte bu

noktada bozulmaktadır. Ve aynı nokta tam burjuva demokrasisinin de biçimselliğinin nedenidir. Burjuvazi için eşitlik, özgürlük, proletarya ve emekçiler için ise baskı ve terör olmasının nedenidir.

Burjuva demokrasisinde burjuvazinin en çok çarpıttığı konulardan biri de genel oy mekanizmasıdır. «Bağımsız» görünümlü bürokrasinin çalıştırdığı devletin biçimini halk bu genel oy mekanizması ile «tayin etmekte»dir. Burjuvazinin iddiası budur. Gerçekte ise genel oy ile halk ancak kendilerini hangi kapitalistlerin 3-4 yıl için yöneteceğini seçerler. «Eşitce», «özgürce» seçerler ama ancak kapitalist gruplardan birini tercih edebilirler. İşte bu burjuva demokrasisidir. Bütün görevi, bütün hedefi; bir bütün olarak burjuvazinin, kapitalistler sınıfının çıkarlarını savunmak, işlerini organize etmek ve işçi-emekçi sınıfları aldatmak ve zoru bunlar üzerinde sistemli kılmak.

Evet, işçi-emekçi sınıflar için baskı ve zorbalık olan burjuva demokrasisi, burjuvaziye sadece devletin biçimini tayin etme özgürlüğünü vermez. Onun bir görevi proletarya ve emekçiler üzerinde baskı ve terörü sistemli olarak sürdürmektir, diğer görevi ise devletin ve ekonominin işlerini bütün burjuvazi için, dış müdahaleler olmaksızın korumaktır. Burjuva demokratik devlet ekonomiye doğrudan müdahalelerde bulunmaz. Asli fonksiyonu, ekonomiye dışarıdan müdahaleleri önlemektir, ekonomiyi bir düzen içinde tutmaktır, ve kapitalistlerin bu düzen içinde serbestçe yarışabilmelerini sağlamaktır.

Özetle, kapitalizmin ilk aşamasında, serbest

rekabetçi dönemde, demokrasi ekonomik yapının bir gereğidir. Evet, proletarya için devletin biçimini tayin etmek mümkün değildir ama **bütün** burjuvazi için mümkündür. Burjuva demokrasisi proletarya için baskı ve zulümdür (eşitlik ve özgürlük bir yutturmacadan öteye gitmediği için, sadece biçimsel oldukları için) ama burjuvazinin *bütünü için ise gerçekten* demokrasidir, eşitlik ve özgürlüktür. Toplantı salonlarının 10 da 9'u burjuvazinin elindeyken, kâğıt stoklarının, matbaaların 10'da 9'u burjuvazinin elindeyken toplanma ve basın özgürlüğü bir ikiyüzlülüktür.

REVİZYONİSTLER VE BURJUVA DEMOKRASİSİ

Revizyonistler burjuva demokrasisini küçük bir tahrifatla saptırırlar; burjuva demokrasisinin de bir diktatörlük olduğunu gizlerler. Böyle olunca da onlarca burjuva demokrasisinin biçimsel «eşitliği» ve «özgürlükleri» biçimsellikten çıkar, muhteva haline gelir.

Revizyonistlerin çarpıtmasının temeli diktatörlük tanımındadır. Diktatörlük yasa tanımaz, zorbadır ve bireyseldir. Meseleyi böyle koymak marksizm-leninizmden çok uzaktır. Meseleyi sınıflar düzeyinde koymamaktır. Marksist-Leninistler şunu iyice bilirler ki, diktatörlük sınıfsal bir içeriğe sahiptir. Demokrasi de öyle. Demokrasiden bahsederken mutlaka hangi sınıfın demokrasisinden bahsettiğimizi de eklemek zorundayız. Diktatörlük onu uygulayan sınıf için demokrasiyi ortadan kaldırmayabilir (burjuva demokra-

sisi) ama diktatörlüğün uygulandığı sınıflar için daima baskı ve şiddettir. Sistemli bir baskı ve şiddettir.

Burjuva demokrasisi de bir burjuva diktatörlüğüdür. Burjuvazi için demokrasiyi (eşitlik ve özgürlüğü) ortadan kaldırmayan ama proletarya ve emekçi sınıflar için sistemli şiddeti uygulayan bir diktatörlüktür.

Diktatörlüğün yasa tanımamazlığına gelince: Doğrudur. Burjuva diktatörlüğü yasa tanımaz. Ama yasa koyucusu, uygulayıcısı ve yargı -kısacası devlet, burjuvazinindir. Burjuvazi tarafından satın alınmıştır. Yasa tanımaz, gereğinde kendi koyduğu yasaları da çiğneyebilen burjuvazi için yasalar aynı zamanda proletarya ve diğer emekçi sınıflara karşı hakimiyetlerinin teminatıdır da.

Revizyonistlerin çarpıtmalarına, burjuva demokrasisinin proletarya ve emekçi sınıflar için gerçekten «eşitlik» ve «özgürlük» olduğu, «genel oy» mekanizmasının gerçekten işlediği ve proletaryanın genel oy mekanizması ile devletin biçimini tayin ettiği, hatta daha ileri giderek; iktidara bile gelebileceği palavralarına karşı marksist-leninistlerin, proletaryanın cevabı kısa ve açıktır: Burjuva demokrasisi bir yutturmacadır. Bir burjuva diktatörlüğüdür. Zorun ve terörün sistemli bir biçimde emekçiler üzerinde uygulandığı bir devlet biçimidir.

BURJUVAZİNİN İKİ EĞİLİMİ

«Burjuvazi kendi çıkarları adına savaşmakta ve tahakkümünü sürdürmekte iki yöntem, *iki*

egemenlik sistemi uygular: Bu yöntemler, kimi zaman peş peşe gelerek birbirini izler kimi zaman da çeşitli biçimlerde birbirleriyle kaynaşmış olarak görülür. Bunlardan birincisi, işçi hareketine her türlü tavizi reddeden zorbalık yöntemidir, ...ikincisi, politik hakların gelişmesine yönelik 'liberalizm' yöntemidir.» (2) diyor Lenin. Ve revizyonistlerin çokça sarıldıkları bir nokta da budur. Onlar, burjuvazinin «liberalizm» yöntemini yani politik hakların gelişmesine yönelik eğilimlerini «gerçek demokrasi» ile karıştırmaktadırlar. Karıştırdıkları nokta; burjuvazi ister «tavizsiz» politikasını, isterse «liberalizm» yöntemini uygulasın sonuç hep aynıdır: Burjuva demokrasisi bir burjuva diktatörlüğüdür. Burjuva demokrasisinin sınırları içinde kalarak devlet aygıtını ele geçirmek mümkün değildir.

Ne var ki burjuva demokrasisinin bütün bu sahtekarlığı, bir diktatörlük biçimi olması proletaryanın burjuva demokrasisinin yanında yürümemesi anlamına gelmez ve tarih boyunca gelmemiştir de. Proleter yığınlar sayısız kereler burjuvazi ile birlikte, burjuvazinin ardından demokrasi mücadelesine atılmışlardır. Burjuva demokratik devrimin tamamlandığı ülkelerde sayısız (biçimsel de olsa, yutturmaca da olsa) haklar elde etmiştir.

Günümüzde, yani kapitalizmin emperyalizm aşamasında, çoklarının demokrasi, demokratik devlet aramalarının nedeni de işte bu haklar meselesidir. Burjuva demokratik devrimleri anlayamamak, burjuva demokrasisinin bir ürünü olan haklar meselesini anlayamamak ve en önemli-

si burjuva demokratik devleti kavrayamamak insanı emperyalist çağda demokrasi ve daha da vahimi burjuva demokratik devleti aramaya ya da yaratmaya götürür.

TEKELCİ KAPİTALİZM (EMPERYALİZM) ÇAĞINDA DEVLET

Kapitalizmin son aşamasında; emperyalizm çağında devletin yapısı, demokrasi ya da demokratik haklar meselesini kavrayabilmek için önce tekelci ekonomiyi kavramak gerekir. Biz burada uzun uzun tekelci ekonomik yapıyı (birçokları buna muhtaç olsa da) anlatacak değiliz. Sadece gerektikçe konuya bazı yaklaşımları sağlamaya çalışacağız.

Üretimin büyük ölçekli yoğunlaşması ve merkezileşmesi ile şekillenen tekeller kısa sürede hem maddeden başlayarak tekniğin gelişimine kadar ekonominin tümünü kontrol etmeye başladılar. Bankalarla sanayi tekellerinin birleşiminden, içiçe geçmesinden ise finans kapital ortaya çıktı.

Serbest rekabet döneminde devlet çarkı, «yürütme gücü» ve bu gücün bürokratik ve askeri mekanizması yetkinleşip güçlendi. Tekelci kapitalizmle birlikte ise yetkinleşme ve güçlenme olağanüstü boyutlara ulaştı.

«Emperyalizm —mali sermaye çağı, dev kapitalist tekeller çağı, tekelci kapitalizmin büyüme yoluyla tekelci devlet kapitalizmi haline dönüştüğü çağ— meşruti ülkelerde olduğu kadar, en özgür cumhuriyetlerde de, daha özel bir bi-

çimde, 'devlet makinesi'nin olağanüstü güçlendiğini, bürokratik ve askeri aygıtının, proletaryanın artan bir ezilmesiyle bağlılık halinde, görülmemiş biçimde genişlediğini gösteriyor.» (3) Tekelci kapitalizmle birlikte bürokrasi ve militarizm kudurmuşcasına dev boyutlara ulaştı.

Emperyalizm bir yandan metropol ülkelerde (yani bizzat kendi içinde) proletarya üzerinde en ağır baskıyı yoğunlaştırırken diğer yandan da sömürge ve yarı sömürgelerin paylaşılmasına, yeniden paylaşılmasına geçti. Bürokrasinin ve militarizmin dev boyutlara ulaşmasının başlıca iki nedeni bunlardır.

Öte yandan finans kapitalin (mali sermayenin) üstünde yükselen finans-oligarşi (mali oligarşi) devletle içiçe geçmeye başladı.

Serbest rekabet ekonominin bütün dallarında kârı eşitleme çabasındaydı. Bu nedenle de ekonominin temel kuralı Laissez-faire'idi. Devlet ekonomik hayata doğrudan müdahale etmiyordu. Onun görevi kapitalist ekonominin özel mülkiyet, para sistemi, haberleşme, gibi genel kurallarını bir düzen altında tutmaktı. Onun görevi bir nevi bekçilikti. Kapitalist ekonominin bekçiliği.

Devletin ekonomik hayata doğrudan müdahale etmemesi (çok zaman bu kuralın bozulması, gene de kuralı bozmaz) kapitalistlerin serbestçe yarışabilmelerini sağlamaktaydı.

Tekelci devlette ise devlet ekonomik hayata doğrudan müdahaleye başlar. Ekonomiye bu müdahaleleri, esas olarak tekel kârını arttırmak ve tekelci birleşmelere zemin hazırlamak, kolaylaştırmak içindir. Devletin ekonomik hayata bu doğ-

rudan müdahalesi (gümrükler, ticaret ve sömürge politikaları gibi) eskiden devletin yönetimini kendisinin dışındakilere bırakan kapitalistlerin eski politikalarını sürdürmeye olanak vermiyordu. Bu kez tekellerin başındaki oligarşi devletin yönetimini bizzat eline almaya başladı. Politikada daha aktif hale geldi. Parlamentoda, devlet kurumlarında bizzat kendisi oturmaya başladı ya da doğrudan temsilcilerini sokmaya başladı.

Bu süreç giderek dev boyutlara ulaşan bürokrasinin ve militarizmin tekelci kapitalizm ile, oligarşi ile içiçe geçmesidir, oligarşinin devlete *doğrudan egemen olmasıdır*. Böylelikle devletin kapitalist ekonominin genel bekçiliğinden tekeller için doğrudan doğruya çalışmaya başladı. Tekelci kapitalist aşamada devletin sınıfsal karakteri daha açık-seçik ortaya çıktı.

Devletin yapısındaki, karakterindeki bu değişimle birlikte bütün burjuvaziyi, sınırları içine alan demokrasinin sınırları oligarşiye kadar daraldı. (Kimileri bu «demokrasinin sınırlarının oligarşiye kadar daralması» kavramını da pek anlamamaktalar. Demokrasinin sınırlarının oligarşiye kadar daralması ile birlikte demokrasinin yerine oligarşi geçmektedir. Eğer sadece oligarşi için geçerli olan bir «demokrasi»ye oligarşi değil de demokrasi diyeceksek, ona bir diyeceğimiz yok.)

«EMPERYALİZM GENEL OLARAK DEMOKRASİNIN BÜTÜN DEMOKRASİSİNİN İNKÂRIDIR»

«Bu yeni ekonominin, tekelci kapitalizmin (emperyalizm tekelci kapitalizmdir) siyasi üst

yapısı **demokrasiden** siyasi **gericiliğe** değişimdir. **Demokrasi serbest rekabete tekabül eder.** (abç) Siyasi gericilik tekele tekabül eder. Rudolf Hilferding **Finans Kapital** kitabında haklı olarak 'finans kapital hakimiyet için çalışır, özgürlük için değil' demektedir... Emperyalizm hem dış, hem de iç siyasette demokrasiyi yıkmaya doğru, gericiliğe doğru mücadele eder. Bu anlamda emperyalizm söz götürmez bir biçimde **genel olarak demokrasinin, bütün demokrasinin** 'inkâr'ı'dır, onun taleplerinden sadece **bir tanesinin,** (...) değil.» (4) ve «emperyalizm genel olarak demokrasinin yerine oligarşiyi geçirmeye çalışmaktadır.» (5)

Demokrasinin, serbest rekabetin, kapitalist değişimin, hür köylülüğün bir gereği olduğunu söylemiştik. Ancak serbest rekabetin yerine tekelleri koyan, üretici güçlerin özgür gelişimini engelleyen, proletaryayı ve köylüleri en ağır baskının altına sokan ve serbest değişimin yerine tekel kârını koyan emperyalizm, demokrasinin inkârıdır. Ancak bütün bunların yanı sıra demokratik hakların **bütün** olarak ortadan kalktığı da söylenemez.

Burjuva demokratik devrimlerini tamamlamış veya şu ya da bu derecede yol almış kapitalist ülkelerde tek-tek burjuva demokratik haklara elbette rastlarız. Bütün biçimselliğine, yutturmaca olmasına rağmen (ve tekelci kapitalist çağda biçimsellik daha da güçlenmiştir, önceden toplantı salonlarının, kağıt stoklarının, matbaaların 10'da 9'u kapitalistlerin kontrolündeyse, emperyalist çağda % 99'u tekelcilerin kontrolü-

ne geçmiştir.) burjuva demokratik devrimin ilerlemişliği ölçüsünde, basın özgürlüğü, toplanma özgürlüğü dernek-parti kurma özgürlüğü vb. gibi demokratik haklar vardır. Bir kısmı kalkmış olsa da vardır. Tekelci kapitalizm tek-tek bütün bu demokratik haklara da düşmandır ve sürekli olarak bütün bu hakları ortadan kaldırma eğilimine sahiptir.

Tek-tek haklardan bahsetmek elbette mümkündür ancak bir bütün olarak demokrasiden bahsedilemez. Biraz karikatürleştirilerek söylenen «emperyalizm geldi, demokrasi gitti» cümlesini; emperyalizm geldi ve demokrasinin yerine oligarşiyi geçirdi şeklinde «küçük» bir değişiklikle kabul edebiliriz.

Emperyalizm serbest rekabetçi kapitalizme göre ilerici olmasına rağmen hem dış, hem de iç siyasette gericiliktir. İç ve dış siyasette hunharca bir şiddet ve sömürüdür. Devletle iç içe girmiş finans oligarşidir, artık devletin sınıfsal karakterinin apaçık sırıttığı bir dönemdir. Biçimsel bir demokrasiyi dahi korumaya çalışmaz.

I. EMPERYALİST SAVAŞ VE EN GERİ MONARŞİLERLE EN İLERİCİ DEMOKRASİLER ARASINDA HİÇ BİR FARKIN KALMAMASI

I. Dünya savaşı emperyalist yeniden paylaşımın en doruk noktasına çıktığı dönemdir. I. Dünya Savaşı şu tekelci grubun, şu tekelci grubu yok etmesi amacından çok sömürgelerin ve yarı-sömürgelerin paylaşımı içindi. Alabildiğine

gelişmiş bürokrasiler ve kudurmuş militarizm gırtlak gırtlağa birbirine girdi. Sömürgeler, yarı-sömürgeler el değiştirdi.

Emperyalizm genel olarak demokrasinin inkârıdır, emperyalist savaş ise demokrasinin üç katı inkârıdır. Savaş boyunca cephe gerileri «angarya kampları haline geldi». En geri monarşilerle en ilerici demokrasiler arasında hiç bir fark kalmadı. Savaş boyunca tek-tek haklardan da bahsedilemez oldu.

Demokrasinin yıkılışı, yerine oligarşinin geçişi savaş boyunca en hızlı sürecine erişti.

I. Paylaşım savaşının ardından yeni bir dünya ortaya çıktı. Galip ve mağlup tekelci metropol ülkeler arasında yeniden paylaşılmış sömürgeler ve yarı-sömürgeler ve Lenin'in önderliğindeki Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği.

Oligarşinin (seçkin azınlığın **yönetimi**) demokrasinin yerini alması; bir yandan artık **genel** olarak demokrasiden bahsedilmemesidir. İkinci olarak ise devletin yapısındaki değişikliktir.

Devletin ekonomiye tekelciler için doğrudan müdahalesi, sınıfsal karakterinin açıkça ortaya çıkmasının yanı sıra artık temsili organların yanı sıra yeni organların oluşması, burjuva demokratik devletin yasama, yürütme ve yargısının birbirinden bağımsızlığının üstünde bunların hepsine birden müdahale edebilen ve bu arada orduya da müdahale edebilen yeni organların oluşması oligarşik devletin en çarpıcı özelliğidir. Ve bu özellik doğrudan doğruya finans oligarşinin devletle içiçe geçmesinin bir sonucudur.

Böylelikle oligarşik devletin ikili karakteri

ortaya çıkar. Bir yandan ülkenin demokratik devriminin gelişmişliği, tamamlanmışlığı ölçüsünde demokratik hakları bünyesinde barındıran oligarşik devlet aynı zamanda demokrasiyi bir bütün olarak ortadan kaldırmaktadır.

Biçimsel de olsa genel oy mekanizması sonucu oluşan temsili yasama organı; parlamento ve işleri, kararları kulislerde de alınsa parlamento tarafından seçilen yürütme organının yanı sıra bunlara tam bir özgürlükle müdahale edebilen yeni tipten organlar. Başkanlık sistemi, milli güvenlik kurumu vb. Oligarşik devletin «demokratik» yanı ve açık baskıcı yanı derken işte bunu kastediyoruz. Oligarşi iki eğilimden birini ya da diğerini bir devlet biçiminden diğerine geçmeden, ikisini de içiçe barındırarak uygulamaktadır. Oligarşik devletin ikili karakteri budur.

EMPERYALİZMİN İKİNCİ BUNALIM DÖNEMİ, FAŞİST DEVLET VE II. EMPERYALİST SAVAŞ

Faşist devlet, kimilerinin iddia ettiği gibi «sürekli» bir devlet biçimi değildir. Herşeyden önce bir devlet biçiminin sürekliliğinden bahsetmek yanlıştır.

Tekelci burjuvazinin sınıf egemenliğinin en son biçimidir faşizm. «Finans-kapitalin en gerici, en bağnaz ve en emperyalist unsurlarının açık, yıldırıcı diktatörlüğüdür.»

Faşist devlet aynen emperyalist savaş sürecinde olduğu gibi demokratik hakların tümünün birden ortadan kalkmasıdır. İster ilk faşist dev-

letlerin oluştuğu Almanya ve İtalya gibi ülkelerin devletlerinde olsun isterse yeni faşist devletlerde olsun tek-tek demokratik haklardan bahsetmek mümkün değildir. Faşizm bütün demokratik hakları ortadan kaldırır.

Ancak yüz kere, bin kere azalmış da olsa faşist devlette de ülkenin burjuva demokratik devriminde attığı adımlara paralel olarak tek-tük burjuva demokratik haklar kalabilir. Özgürlük ise, «biçimsel özgürlük» dahil, sadece ve sadece tekelci burjuvazi için geçerlidir ve buna demokrasi diyeceksek bir diyeceğimiz yoktur.

Faşizm, çağımızda oligarşilerin sürekli bir devlet biçimi değildir ama sürekli bir **eğilimleridir.** Belirli koşullar içerisinde daima faşist devlete geçişin çarelerini ararlar.

Tekelcilerin faşizme olan bu sürekli eğilimleri, tek-tek demokratik hakların hepsini de boğazlamak arzularından gelmektedir. Faşist devletin ekonomiye en açık müdahalesinden ve faşist devletin burjuvazinin tekel dışı unsurları üzerinde de açık terör uygulamasından gelmektedir.

Faşizmin iktidara gelişinin, faşist devletin kuruluşunun klasik bir biçimi yoktur. Küçük burjuva yığınlarının kitle hareketiyle de faşist devlet kurulabilir, daima oligarşinin doğrudan kontrolü altında olan ordu aracılığıyla da faşist devlet oluşturulabilir. Daha sonra da faşist devlet kendisine taban oluşturmaya çalışabilir.

FAŞİST DEVLETİN OBJEKTİF NEDENLERİ

Oligarşik devletten faşist devlete geçişin başlıca iki temel nedeni vardır. Birincisi oligarşi

içinde uzlaşmaz noktalara varan çelişkiler, ikincisi ise kabaran devrimci proletarya hareketi. Faşist devlet, tekelci burjuvazinin sınıfsal egemenliğinin bu en son biçimi, bir yandan burjuva demokrasisinden geride kalmış olan hakları boğazlarken, dolayısıyla proletarya ve emekçi sınıfların kabaran hareketini boğazlarken, bir yandan da kendi iç hesaplaşmasını temizler.

Faşist devlet, devletin ekonomiye ve siyasi hayata en yoğun ve en doğrudan müdahale ettiği biçimdir. Apaçık görülen bir sınıfsal diktatörlüktür. Kendini gizlemek için hiç bir biçimsel kılığa bürünmez ve o denli ileri gider ki «en demokratik devlet biçimi biziz» der. (*)

GERİ BIRAKTIRILMIŞ ÜLKELERDE DEMOKRASİ VE OLİGARŞİ

Gelişmiş metropol ülkelerde burjuva demokratik devrimleri sonuna kadar gitmiş ve tamamlanmıştır. (Ancak hiç bir zaman burjuva demokratik devriminin çözmesi gereken meselelerin hepsini çözmesini bekleyemeyiz. Örneğin kadınların özgürlüğü burjuva demokratik devrimlerle değil sosyalizmle ya da onun biçimlerinden biri olan halk demokrasisi ile çözümlenebilir.) Bu

(*) Geçenlerde İspanya başbakanının «İspanya'nın en demokratik devlet» olduğunu söylemesi, Şili Cuntasının başının «Şili'nin en demokratik devlet» olmasını söylemesi gibi. Günümüzde demokratik devlet arayanların bunları pek beğeneceklerini zannetmiyoruz ama böyle bir demokratik cumhuriyetten (!) başkasını da bulamazlar.

ülkelerde sosyalist devrimin en somut şartları vardır. Ve görev sosyalist devrimdir. Metropol ülkeler «Sosyalist Devrim ve Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı (Tezler)»inde Lenin'in üç tipe ayırdığı ülkelerin birinci tipini oluştururlar. Lenin'e göre ikinci tip ülkeler burjuva demokratik devrimlerinde şu ya da bu ölçüde yol almış ama tamamlayamamış ülkelerdir. Üçüncü tip ülkeler ise sömürge ve yarı-sömürgelerdir. Bu son iki türden ülkeler için Lenin burjuva demokratik hareketlerin yeni başladığını ve önlerinde uzun bir yolun olduğunu tesbit ederek proletaryanın bu ülkelerde bağımsızlık ve demokrasi için mücadelelerini önerir. Bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi sosyalizm için mücadeleden kesinlikle ayrı düşünülemez. Emperyalist çağda sosyalizm için ilerlemeyen bir demokrat, tutarlı bir devrimci demokrat olamaz.

Metropol ülkelerin dışında kalan geri bıraktırılmış ülkelerde, metropol ülkelerde görülen finans-kapital, finans-oligarşi yoktur. Onun yerine ülkenin somutuna paralel, farklı bir oligarşik yapı vardır. Bu oligarşi genellikle emperyalist tekellerin işbirlikçisi büyük burjuvalarla (işbirlikçi tekelci burjuvalar) yarı-feodal toprak ağalarından oluşur.

Burjuva demokratik devrimlerini tamamlayamamış, geri kalmış ülkelerin işbirlikçi burjuvazisinin toprak ağalığını sonuna kadar, tasfiye edememesi başlıca iki nedene dayanır. Birincisi feodal artıkların emperyalizmin siyasi müttefiki olmasıdır, ikincisi ise artık burjuvazinin, emperyalist çağla birlikte devrimci barutunun bitmesidir.

İşte bu iki nedenle, geri kalmış ülkelerin oligarşileri başlıca, artık bir iç olgu haline gelmiş olan emperyalizm, işbirlikçi tekelci burjuvazi ve az ya da çok feodal karakterli büyük toprak sahiplerinden oluşur. Peki, böyle bir ülkede demokrasiden bahsetmek mümkün müdür? Elbette, kesinlikle hayır. Herşeyden önce burjuva demokratik devrimini tamamlamamış ülkelerdir bunlar. Bu nedenle hiç bir zaman burjuva demokratik devlet yapısına sahip olmamışlardır. İkinci olarak ise bu ülkelerde, ülkenin somutuna uygun oligarşik yapılar hakimdir ve devlet oligarşik bir devlettir yani seçkin bir azınlığın yönetimi vardır.

Türkiye'de dahil sömürge, yarı-sömürge ülkelerin oligarşik devlet yapılarının karakteristiği de metropol ülkelerin oligarşik devletlerinin karakteristiğine paraleldir. Tek farkla ki geri kalmış ülkede tek-tek demokratik haklar daha sınırlıdır, ve çok zaman ülkenin büyük bölgeleri henüz kapitalist ilişkilere açılmamıştır. Burjuva demokratik devriminin tamamlanmamış olmasının bir sonucu olan sınırlı demokratik haklar, oligarşik yapının içinde feodal ve yarı-feodallerin de bulunması nedeniyle **daha da** biçimseldir, daha da işlemezdir. Bu nedenle de geri kalmış ülkelerin oligarşik devlet yapıları içinde oligarşinin zorbalık unsuru daha ağırlıklıdır. Ağır basan yan çok zaman bu ikinci unsurdur.

Geri kalmış ülkelerin oligarşileri finans-oligarşiye oranla faşizm eğilimine de daha fazla sahiptir. Bir çok geri kalmış ülkede faşist darbelerin nedeni de budur. Bu çarpık toplumsal gelişimin ürünüdür.

Geri kalmış ülkelerde oligarşik devletten faşist devlete geçiş **genellikle** kitle hareketliliği ile değil, yukarıdan aşağıya askeri darbelerle oluşturulur.

Bütün bunlardan sonra şunu da hemen eklemek gerekir ki, kapitalizm girdiği ülkeyi süratle baştan aşağı kapitalist ilişkilere açmaya çalışır. Ve kapitalizm büyük bir süratle gelişir. Ancak bu gelişimin sonucu ülkenin ekonomik yapısı; çarpık kapitalist bir üretim tarzı dahi olsa bu ülkenin burjuva demokratik devrimini tamamladığı anlamına gelmez. Üst yapıda feodal, yarı-feodal ilişkiler sürer gider. Emperyalist çağda çarpık kapitalizme uygun üst yapı ancak sosyal bir devrimle değişir ve bu sosyal devrim proletaryanın önderliğindeki demokratik halk devrimidir, kesintisiz bir sürecin sonunda sosyalizme ulaşır.

Özetle geri kalmış bir ülkede demokrasiden, «nisbi demokrasiden» söz etmek bir çarpıtmadır. «Sürekli faşizm»den ya da «sömürge tipi faşizm»den bahsetmek ise yanlıştır.

REVİZYONİSTLER VE DEMOKRASİNİN OMUZLANMASIYLA SOSYALİZME GEÇİŞ YA DA YENİ KILIFIYLA BARIŞÇI GEÇİŞ!

Yukarıda kısaca burjuva demokrasisi karşısında ona methiyeler düzen revizyonistlerin konumundan bahsetmiştik. Geri bıraktırılmış ülkelerde revizyonistlerin konumu daha da bayağıdır. Meseleyi çarpıtma çok daha kaba ve açıktır. Revizyonistlerin önerisi burjuva demokratik

devrimi «ilerletmek»tir. Bu tek-tek burjuva demokratik hakların elde edilmesi değil «demokrasinin kazanılması», yani, «demokratikleşme» dir. Demokratikleşmenin varacağı nokta ise; «ileri demokrasi»dir. Revizyonistlerce «ileri demokrasi» sosyalizme giden yolda zorunlu bir konaktır. Bu «devrim anlayışının» bir başka adlandırılışı da «devletin demokratikleştirilmesi»dir.

Nasıl gerçekleşecektir bu «ileri demokrasi?» Şöyle; proletaryanın mücadelesi ile «ileri demokratik» bir düzen kuracak olan bir **hükümet** işbaşına gelecektir. Bu «halktan yana bir hükümet» olacaktır. Revizyonistler «demokratik hakları geliştirmek» ve «demokratik bir hükümet kurmak için» savaşım veriyorlar.

Uzatmaya gerek yok, teorinin (!) temeli: Demokratik hakları genişletmek (!) ve demokrasiyi böylece omuzlaya omuzlaya demokratik bir hükümeti işbaşına geçirmek. Sonrası; ver elini sosyalizm! (*)

Devlet, emperyalizm, demokrasi ve oligarşi meselelerinin A,B,C'sinin bile kavranmadığı çok açıkça sırıtıyor. Bütün bu görüşler devleti sınıflar üstü bir uzlaşma aracı olarak gören, devlet, hükümet ayırımları yapan küçük burjuva dünya görüşünün yansımalarıdır.

Biz demokratik **haklar** için, demokratik bir hükümet için mücadele etmiyoruz. Marksist-Lenininistlerin devrim anlayışı kesintisiz devrimdir. Türkiye devriminin yolu emperyalizme ve

---

(*) İleri demokrasi tezlerinin ayrıntılı bir eleştirisi için **Kurtuluş**'un 6. sayısındaki **«TKP» üzerine** yazısına bakabilirsiniz.

oligarşiye karşı Demokratik Halk Devrimi izleyecektir. Burjuva devlet makinesini parçalayıp, yerine, proletaryanın ve köylülerin devrimci-demokratik devletini kuracaktır.

Ülkemizde demokrasi bir devrim meselesidir. Proletaryanın önderliğinde proletaryanın ve köylülüğün Demokratik Halk Devrimi tamamlanmamış burjuva demokratik devrimi sonuna kadar götürecek ve hiç bir kesintiye uğramadan proletaryanın demokrasisine yani sosyalizme geçişi inşa edecektir. Çağımızda burjuva demokratik devrimin tamamlanması proletaryanın önde gelen görevidir ve ancak işçi-köylü demokrasisi ile gerçekleşebilir.

Demokrasinin omuzlanarak geliştirilmesi, toplumun-devletin demokratikleştirilmesi Lenin'in iflas ettirdiği «barışçı geçiş» teorilerinin yeni bir kılıfla ortaya sürülmesidir. Ama bu kez **hem Lenin, hem de sosyal-pratik** tarafından iflas ettirilmektedir.

«SOL» OPORTÜNİZM VE DEMOKRASİ MESELESİ

Revizyonistler «barışçı geçiş» teorilerini yutturabilmenin telaşı içinde *oligarşik devletin* cılız yanı olan, demokratik hakları geliştirip, çoğaltıp ve güçlendirerek demokratik bir hükümet kurmaya çalışırken, «sol» oportünistler de en keskin bir biçimde demokratik hakların kazanılmasını inkâr ederler. Aslında onların inkâr ettiği proletaryanın demokrasi için mücadelesidir. Sadece bir tek ülkenin boyutları için değil, evren-

sel olarak da demokrasi için mücadeleyi inkâr ederler. Oysa proletarya **genel** olarak demokrasi için mücadele etmeden, onun okulundan geçmeden sosyalizme doğru ilerleyemez. Demokratik haklar ise proletaryanın devrim mücadelesinin, devrime giden yolunun yan ürünleridir.

Örneğin revizyonistler legal parti kurma hakkını (ülkemiz somutunda 141-142'nin kalkmasını) **temel** mücadele hedefi olarak görürlerken «sol» oportünistler ise bu hakkı tamamen inkâr ederler. Oysa sınıf esasına dayalı parti kurma hakkı ne demokrasinin gerçekleştiğinin bir işaretidir, ne devrime giden yolda ki en önemli aşamadır ne de demokratik bir devletin kurulması yolunun yarı yarıya kat edilmesidir. Sadece Demokratik Halk Devriminin aştığı bir haktır ve proletarya bu haktan alabildiğine yararlanır. «Sol» oportünistler de lafta demokratik hakları inkâr edip, sosyal pratikte, ortaya çıkan her bir demokratik haktan nasiplerini alırlar.

Marksist-leninistler için hakların önemi, her bir hak elde edildiğinde proletaryaya ve diğer emekçi sınıflara meselenin «hakların azlığı, ya da çokluğunda değil, sömürücü düzenin kendisinde» olduğunu gösterme olanağı vermesindedir.

Öte yandan oligarşik devlet yapısı içinde (hakların biçimselliğinin yanı sıra) hakim öge açık baskı, politik tüm hakların ilgası olduğuna göre proletarya ve emekçiler için haklar hiç bir zaman kalıcı değildir. Özellikle işbirlikçi tekelci burjuvazinin faşizm eğilimi sık sık oligarşik devletten faşist devlete geçişi zorlamaları ve çok

zaman geçmeleri «devletin demokratikleştirilmesi» tezini kökünden iflas ettirir.

KURTULUŞ

NOTLAR :

(1) KURTULUŞ Sosyalist Dergi, Sayı: 5, Demokrasi, Sayfa: 15-16

(2) Collected Works, Cilt 16, Differences in the European Labour Movement, Lawrance and Wishart, London 1967, Sayfa: 350

(3) Devlet ve İhtilal, V.İ. Lenin, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, Ankara 1969, Sayfa: 45

(4) Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm, V.İ. Lenin, Halkın Yolu Yayınları, Ankara 1976, Sayfa: 27

(5) A.g.e., Sayfa: 29

ÜÇ ELEŞTİRİ - ÜÇ CEVAP

Kurtuluş'un getirdiği görüşler gün be gün tüm sapık görüşleri oldukça rahatsız eder oldu. Gün geçmez ki Kurtuluş hakkında bir dedikodu çıkarılmasın; bir takım yayın organlarından küfürler yağdırılmasın. Biz bunlardan zerrece rahatsız olmuyoruz. Elbetteki tüm bu saldırılar, bu spekülasyonlar Kurtuluş'un sağlıklığının kanıtı olmaktan öteye bir anlam taşımazlar.

İyi niyetle, bizleri uyarmak, hatalarımızı düzeltmek için yapılan eleştiriler bizce kutsaldır. Bu tür eleştiriler, sağlıklı bir çizginin yaratılabilmesi için, hatalarımızdan arınabilmemiz için zorunludur. Bunları herzaman dikkate aldık. Hatalarımızı düzeltmeye, eksikliklerimizi tamamlamaya her zaman için hazırız. Bunların dışındaki her türlü spekülasyon ve çamur atmaya gereken uslûpla cevap vereceğiz.

Şimdilik cevaplıyacağımız üç eleştiriden biri «Halkın Sesi» dergisinin ayakları havada kalan eleştirisi; diğeri «Devrimci Gençlik» dergisinin kendini bilmez saldırıları, bir diğeri de «Kitle» gazetesinin plajiarizmi (*) ve çamur atmalarıdır.

KURTULUŞ

(*) Eser hırsızlığı

PDA Marksist Lafızlara Bürünmüş Bir Yalan Uydurma Makinasıdır

Biz PDA'ya kalpazan derken sahte para bastıklarını kastedmiyorduk elbetteki. Siyasette sahtecilik yaptıklarından dolayı onlara bu, adı geçmişte vermiştik. Yaptığımız bir hatayı yakaladıklarında kaplan gibi üzerine atılıvermiş ve böbürlenerek; «Aydınlık tahrifat yapmaz» diye ilânatta bulunmuşlardı. Ama aradan zaman geçmedi, yakayı ele verdiler.

Halkın Sesi dergisi 23 Kasım 1976 tarihli 84. sayısında «Baylar Niçin İlerliyorlar» başlıklı bir eleştiri yayınladı. Eleştiride kısaca bir grubun Kurtuluş'tan ayrılarak «TKP»ye gittiğini ve bunun Kurtuluş ideolojisinin ne mene şey olduğunu kanıtladığını ifade ediyorlar.

Kurtuluş'u kimsenin okumadığını zanneden bu alık yazar «Kurtuluş dergisi, dördüncü sayısında yayınladığı 'İlerleyiniz Baylar' başlıklı yazıda bir grubun kendilerinden ayrıldığını ve Revizyonist İ. Bilen kliğine katıldığını açıklıyor» diyor. Kurtuluş'ta böyle bir iddianın yer almadı-

ğını bu alık yazardan başka herkes biliyordur. Kanımızca bu alık yazar da bilir ama tecahül-ü arif işine gelmekte. Hele sol hareketi, üzerine yazı yazacak kadar yakından izleyen bir kimsenin, nelerin cereyan ettiğini bilmediğini, yalnızca okuduğu yazıyı yanlış anlayarak böyle bir yoruma gittiğini düşünmek mümkün değil. Kısacası yazar çok iyi bildiği bir olayı adi bir ilkellikle başka türlü göstermeye çalışmaktadır.

Aydınlık sahtekârlık yapmıştır! Yapar! Eminiz gene yapacaktır...

Sözünü ettikleri yazının ne amaçla yazılmış olduğunu biliyorlar. Biliyorlar da neden bu yola başvuruyorlar.

Çok basit:

Kurtuluş'un «TKP»'ye yolcu kaldıran bir istasyon olduğunu kanıtlamak. Bu dayanaktan yoksun ve ciddiyetten uzak iddiayı kanıtlayabilmek için olur olmaz olayları öne sürmekteler. Elbetteki biz biliyoruz. İt ürür kervan yürür. Ama yürürken bazı dikenleri de temizlemek gerek. Kurtuluş getirdiği siyasi görüşlerle bu dikenleri adım adım temizlemektedir, bizim beklediğimiz daha ciddi ve etraflı bir eleştiri olabilirdi. Ama bunun yerine onlar hayalleriyle uğraşmaktadırlar. Belki umutsuz ama gene de kendilerini ciddiyete davet ederiz.

Kurtuluş'un «TKP» konusundaki görüşlerini pekâlâ biliyorlar. Altıncı sayımızda yayınladığımız «TKP Üzerine» adlı yazımız «TKP»nin görüşlerinin toplu bir eleştirisidir. Ve «TKP» tezlerinin nereden kaynaklandığı ve bu tezlerin eleştirisi birlikte yapılmaktadır. Bu açıdan yöneltttikleri eleştirilerde dayanaktan yoksundur. Ama bu kal-

pazanlar «alemi sersem, kendilerini cin» zannettiklerinden sahte haberle adam çarpmaya çalışmaktadırlar. Bu yol, yol değildir beyler! Sahte haberleri nasıl olsa deşifre eder, sizin ulaşabileceğiniz yerlere ulaşabiliriz. Bu nedenle yaptığınız sahteciliğin gizli kalabileceğini düşünmeyiniz! Yalanınız en fazla bir ay sürebilir. Ardınızdan yakalarız sizi ve duruma göre cevabımızın ne türden olabileceğini tahmin edebilirsiniz kolayca.

«Halkın Sesi» dergisi, ele geçirdiğini zannettiği fırsatta büyük bir kin duyduğu devrimci geçmişe saldırmayı da ihmal etmeyerek şöyle diyor:

«Kurtuluş'tan ayrılanların «TKP»'ye geçmesi maceracılığın kendini düzeltmediği takdirde nasıl revizyonizme dönüştüğünü ortaya koyan en son örneklerden birisidir.»

Kimlerin maceracı olduğunu 12 Mart öncesi ve sonrası gelişimler göstermiştir. 1971 silahlı direnişlerine o gün olduğu gibi bugün de aynı azgınlıkla saldıran bu yurttaşlar, 12 Mart öncesinde bir dönem Doğan Avcıoğlu'nun tespitlerine ağzı açık ayran delisi gibi bakıp küçük burjuva önderliğini savunurken, bir müddet sonra kızıl bayraklı silahlı gazetelerle halkı, askerleri, aydınları silahlı ayaklanmaya çağırıyorlardı. Neye güvenerek bu yola giderlerdi. Yönlendirdikleri (!) proletaryanın gücüne mi, örgütlenmenin güçlülüğüne mi, Beşparmaklar'da yakalanan av tüfeklerine mi? Yoksa cuntacıların yapacağı bir darbeye mi? Bunun böyle olduğunu 12 Mart muhtırasından birkaç gün sonraki eylemleri göstermiştir. Türkiye Halkları üzerine azgın bir saldı-

rı olan 12 Mart muhtırası onların legal parti kurabilecekleri bir ortamı yaratmak için verilmişti sanki. Vakit geçirmeden legal parti kurmaya giriştiler. Ama bu maceracıların, bu hiçbir sorumluluk tanımaz anarşistlerin hayalleri birkaç gün içinde yıkıldı. Dışarda legal parti kuramadılar ama «içerde» epey particilik oynadılar.

Evet, «Kurtuluş'u» eleştirmeye kalkışan bu yurttaşların 12 Mart öncesi ve sonrası serüvenleri kısaca budur. Böylesine bir çizgiyi izleyenler maceracı, anarşist değil de; idam sehpalarının altında «Yaşasın Marksizm-Leninizm» diye haykırarak gözünü kırpmadan ölüme gidenler, azgın faşistlerin namlularının karşısında «biz buraya dönmeye değil, ölmeye geldik» diyerek faşizme karşı mücadelenin yiğit örneklerini veren insanlar maceracı ve anarşist oluyorlar. Buna kargalar güler. Bu yiğit insanlar revizyonist oluyorlar, beylerimiz proleter devrimcisi. Ama biz bu şarlatanlara anarşist diyemeyiz. Bu onlar için övgü olabilir, anarşistler İspanya'da, Rusya'da olduğu gibi, hiç olmazsa inançları uğruna ölmeyi biliyorlar. Bu beyler ise Türkiye devrimci hareketine lazım olduklarını söyleyerek faşizme tek kurşun atmadan teslim olmaları gerektiğine inanabiliyorlar. Evet lazımdırlar Türkiye devrimci hareketine: Burjuvazinin kundaklamalarına yardımcı olmak için.

Her harekette bazı «misafir sanatçıların» yer alması doğaldır. Eminiz «Kurtuluş'un» siyasi çizgisini de beğenmeyenler çıkacaktır. Bu yeni insanların bu çizgiyi benimsemesi olayı kadar doğaldır. Aksine bir durumu iddia etmek, ancak siyasi tecrübeden yoksun olanlar için geçerlidir.

Gidiş geliş trafiğinin hızlandığı, yavaşladığı dönemler şartlara bağlı olarak her zaman ortaya çıkabilir. Bolşevikler, Menşevikler, Troçkistler arasında mekik dokuyan çok insan olmuştur. Ama bunlara dayanarak sağlıklı düşünen hiç kimse Bolşeviklerin Bolşevik olduklarını ya da olmadıklarını, Menşeviklerin yahut Troçkistlerin ne olup olmadığını anlamaya çalışmamıştır.

Ama, PDA önüne gelen her şeyi kullanmaya çalışır. Bu onların siyasi çizgilerini baştan sona kalın bir şerit gibi izleyen anlayışlarıdır. İddia ettikleri gibi bir olay olmamasına rağmen bu tür istismarcı tavırlara girebilen bir çizgi hakkında söylenebilecek fazla bir söz kalmamıştır. Böylesine açık bir sahtecilik yaptıklarının farkına varıp özeleştiri de yapabilirler, ama neye yarar. PDA sözcüğünün «rezillik» anlamında alınmasını sağlayan bu tavırları olmamış mıdır? Türkiye solunda her hareket tarafından kendilerine tiksinti ile bakılmasına yol açan bu tür davranışların en bol örneğinin bu hareket içerisinde görülmesi olmamış mıdır? Bunu kendileri de çok iyi bilirler. Ama meşhur züğürt tesellisi misali «en doğru çizgiyi biz savunduğumuz için, bütün sapık akımlar bize saldırıyorlar» diye düşünürler. Kimse sizi övmezsede, siz kendinizi övmeye devam ediniz! Belki işe yarar.

Şöyle iddia ediyor Halkın Sesi dergisi:

«Kurtuluş Grubu bugün, proleter devrimci fikirleri kabul etmeyerek (yani Çin şablonculuğunu demek istiyor - Kurtuluş) revizyonistlerle bir çok noktada aynı görüşleri savunmaktadır.

«İşte bayların Kurtuluş Grubundan koparak ilerlemesinin sebebi bizzat Kurtuluş Dergisinin

ideolojisidir. Kurtuluş Dergisi bu ideolojisi ile revizyonizme gidenlerin kalktığı bir istasyon rolünü oynamaktadır!» (Halkın Sesi).

İşte Halkın Sesi dergisinin kanıtlamak istediği tez bu. «Kurtuluş'un ideolojisi, revizyonistlerinkine benziyor, revizyonisttir» Ve dostumuz tezini kanıtlayabilmek için merakla soruyor:

«Acaba Kurtuluş Dergisi saflarında niçin 'İlerleyen Baylar' çıkabiliyor?»

Ve bilgiç bilgiç cevaplıyor:

«Çünkü Kurtuluş, modern revizyonizmin merkezi olan Sovyet revizyonist kliğine karşı açık bir mücadeleye girmemiştir.»

Arkadaşların Çincesini Türkçeye tercüme edersek, niçin Kurtuluş Dergisi SSCB'ye sosyal emperyalist demiyor? Niçin «Ruslara» karşı kendilerinin yaptığı gibi «Milli Savunma Seminerleri» düzenlemiyor? Neden dördüncü ordunun doğuya kaydırılmasını talep etmiyor? Niye yazılarını hazırlarken Peking Review'u temel almıyor? Niçin Çin'den yorum gelmeden kendi başına yorumlara gidiyor? Niçin Boğazdan Sovyet gemileri geçerken şurekayı toplayıp Sarayburnu'nda gösteri yapmıyor? Demek istiyor. Kur'an cümleleri gibi 70 bin anlamlı bu Çince sözcüğün bâtini anlamını kavrayabilmek için Halkın Sesi dergisinin kapaklarını görmek gerekir. O zaman yukarıda sıraladığımız bu soruların, sözü geçen cümlenin bâtini anlamının sadece çok küçük bir kısmını ifade ettiğini kavrayabilir okuyucu.

Evet, Kurtuluş Dergisi bu türden saçmalıklarla uğraşmaz. Bunu yapmadığı için de eleştirilecekse biz bundan ancak siyasetimizin onayladığını çıkartabiliriz.

Halkın Sesi «Kurtuluş Dergisi 'TKP' revizyonistlerine karşı mücadeleyi Sovyet modern revizyonistlerine karşı mücadeleden koparmaktadır» diyor ve bu minval üzere akıl vermeye devam ediyor. Gene yaya kaldı tatar ağası.

«TKP» eleştirisinin yer aldığı Kurtuluş'un Kasım 1976, 6. sayısı Kasım ayının en geç onunda ellerine geçmiştir. Bize eleştiri yönelttikleri Halkın Sesi dergisi ise haftalık bir dergidir ve 23 Kasım 1976 tarihlidir. «TKP» eleştirisi yazımızda, «TKP» tezlerinin nereden kaynaklandığını tespit ederek eleştiriye başlıyorduk. Yazı okunursa bu açıkça görülebilir. Arkadaşların ya Türkiye siyasi arenası ile pek alakaları yok; ezbere, gönüllerinin çektiğince atıp tutuyorlar, ya da kasıtlı olarak açık bir gerçeği göz ardı ediyorlar.

Evet «Aydınlık tahrifat yapmaz!» Yapar, yapar. Meşhur bir söz vardır. «Ben güttüğüm davarın huyunu bilirim» diye. Yazıyı okumuş olduklarından zerrece kuşku duymuyoruz. Ama arkadaşlar oradaki tezlere yöneltilen eleştirilerde SSCB'ye karşı galiz küfürler bulamadılar. Onları asıl rahatsız eden nokta da burası. Kendileriyle aynı dilden konuşmayacağımızı anlayabilirlerse sorun kalmayacak. Çok ayrı platformlarda yer alıyoruz.

Kurtuluş her iki revizyonist çizgiye karşı da Türkiye devrimci hareketinin esenliği açısından açık mücadele verecektir. Ve platformu her zaman için Marksizm-Leninizmin platformu olacaktır. Onun dışına düşenlerle, sorunlara aynı perspektifle yaklaşması mümkün olamayacaktır.

Halkın Sesi devam ediyor:

«Kurtuluş Dergisi 'TKP' revizyonistlerinin

komünizm düşmanlığı siyasetine de katılıyor. 'TKP' ile aynı ağzı kullanarak Maoculuğa karşı mücadeleden söz ediyor.» Ve ardından korkunç mantık geliyor:

«Hem 'TKP' revizyonistleri ile birlikte proleter devrimcilere saldırmak, hem de 'TKP' ye karşı mücadeleden söz etmek mümkün değildir.»

«Kurtuluş Dergisi ...komünizm düşmanlığı siyasetine **de** katılıyor» Kurtuluş başka şeylere olduğu gibi komünizm düşmanlığı siyasetine de katılıyor imiş! Başka nelere katılıyor zannederler bilmeyiz ama Kurtuluş'un asla katılmamış ve katılamayacağı siyasetin bu olduğunu anlatmaya gerek yok. Ancak arkadaşların dilini burada da tercüme etmek gerekir: Türkçesi: Kurtuluş, PDA'cılara saldırıyor. Bunu geçmişte de yaptık, gene de yapacağız. Aynı siyasi çizgi sürdüğü müddetçe de bu konudaki istikrarımızı yitirmeyeceğiz.

Ayrıca «aynı ağzı kullanmak» gibi zırvalıklarla uğraşmıyoruz. Bizim kullandığımız ifadeleri başkaları da kullanabilir. Kendileriyle de aynı ifadeleri kullandığımız yerler olmuyor değil. Ancak bizim şivemizin daha başka olduğunu en iyi bilenlerden biri de kendileridir. Haksızlık etmesinler.

Ve çok önemli iddia...

«Hem 'TKP' revizyonistleri ile birlikte proleter devrimcilere saldırmak, hem de 'TKP' ye karşı mücadeleden **söz etmek** mümkün değildir.»

Birincisi, biz kendileri gibi mücadeleden sadece söz etmeyiz, ayrıca mücadele ederiz. Arkadaşlar bunu da çok iyi bilirler.

İkincisi, proleter devrimci diye kastettikleri

kendileri ise gülüp geçelim. Çin devriminin mimarlarını kastediyorlarsa daha dikkatli davrandığımızı ve öyle yapmaya devam edeceğimizi bir kez daha belirtelim. Tufeyliler gibi düşenin ardından, «kral öldü, yaşasın kral!» şiarını benimseyenlerin kendileri olduğunu kanıtlayan çok olgu var. Lin-Piao, Wang Weng, vb. Zannederiz yenileri de buna eklenecektir. Çünkü şabloncuIuk ruhlarına işlemiştir. Başka bir şey yapmakta ellerinden gelmez.

Bu hayali iddiaları cevaplamak suretiyle okuyucuyu meşgul ettikse özür dileriz. Ancak, Halkın Sesi dergisinin okuyucusunu uydurma haberler ve yorumlarla aldatmasına izin veremezdik. Bu o saflarda yer alan samimi unsurlara karşı yerine getirilmesi gereken bir sorumluluktur.

Bu kalpazanların kaynak olarak gösterdikleri yazımızın hangi amaçla yazılmış olduğu açık olmakla birlikte bir kez daha tekrarlanmakta yarar vardır.

Daha önce varlık nedeni dahi meçhul olan «TKP»'nin son zamanlarda bazı iyi niyetli insanların yanında esas olarak devrim kaçağı, pasifist ve kariyerist unsurları bünyesinde toplayarak gelişiyormuş gibi görünmesi üzerine, iyi niyetli olduğuna inandığımız bir takım insanları uyarmak üzere kaleme alınmış olan «İlerleyiniz Baylar» isimli yazıda söz konusu edilen insanların Kurtuluş'un savunduğu görüşlerle hiçbir ilişkisi olmamıştır. Kimlerin kastedildiğini bu kalpazanlar da bilmekte idi. Ama onlar için siyasal dürüstlük diye bir kavram söz konusu olmadığı için böyle ilkel bir istismara girişmekte anormal değildir. Siyasi kalpazanlığın sadece yeni bir örneğidir.

KURTULUŞ

Bazı Pratik Konular ve «Devrimci Gençlik» Dergisi

Kurtuluş Dergisi ile «Devrimci Gençlik» dergisi arasındaki zıtlaşma olması gerekenden ötelere vardı. Bunun bir nedeni Kurtuluş'un, «Devrimci Gençlik» Dergisi ile biraz yakından uğraşması, onu kendi haline bırakmaması olmuştur. Kurtuluş bu çabasıyla suni olarak yaratılmış olduğuna inandığı bir ayrılığı ilk önce teorik planda ortadan kaldırmaya çalışıyordu. Bu çabası özünde yararsız olmamış, bir çok insanı zorunlu olarak düşünmeye, sosyalizmin bilimini öğrenmeye sevketmiştir. Ancak Kurtuluş'un getirdiklerinin doğru görüş olabileceğini bir türlü kabul etmek istemeyen «Devrimci Gençlik» Dergisi yazarları, hata avına çıkmışlar, bazen dipnotlarda geçiştirme yapıp bazan da «Bazı teorik sorunlar ve KSD'nin sefaleti» gibi çok iddialı başlıklar altında kendilerinin de kabul ettiği gibi Bizantizme düşmüşlerdir.

Bu arkadaşların başlangıçta pratik planda sürdürmeye çalıştıkları ayrılık fazla süremeye-

cek hale gelince, iş teorik zorlamalara vardı. Kendilerinin de kolay kabul edebileceklerini zannettiğimiz bir takım gerçekleri reddetmek zorunda kalmalarının nedenleri üzerinde fazla açıklamaya gerek yok. Ancak bu teorik zorlamalar, onları zamanla başlangıçta kabul ettikleri doğruları da reddetmeye, Marksizmle dalga geçmeye sürüklemektedir. Bugün «Devrimci Gençlik» dergilerinin ilk sayıları ile son sayıları karşılaştırılacak olursa, görülecektir ki bir çok konuda, birbirleriyle bağlantısız bir çok görüş ortaya çıkmıştır. Ve özellikle bizimle tartışmaya giriştikleri konuda bu böyle olmuştur. «Devrimci Gençlik» dergisinin beşinci sayısında oligarşi ve demokrasi konularında bizimle (kafa karışıklığını ifade etse de), aynı şeyi savunurken ve hatta bunu bizden önce yazıya geçirmişken, arkadaşların bazı hatalarına dikkat çekmeye çalışmamız onları çok kızdırmış gerekli gereksiz alay ve aşağılamalarla bizi eleştirmeye girişmişler, bu arada farkına varmadan kendileri içinde bu olayların geçerli olacağı bir duruma düşmüşlerdir. Çünkü bizim savunduğumuz nokta onların da daha önce savunmakta oldukları nokta idi.

Üstelik bu konu o kadar karmaşık ve anlaşılması zor bir şey değildi. Ama arkadaşların duygusal yaklaşımı gözlerini bağladı ve basit bir gerçeği göremez duruma düşmelerine yol açtı. Halbuki demokrasi- oligarşi konusundan önce cevaplamaları gereken ve henüz üzerinde bir karara varamamış oldukları «geçmiş» sorunu vardı. Bunlar dururken bir bardak su da fırtına koparırcasına «Kievsky meselesi» diye bir sorunu baş mesele haline getirmelerinin ne ka-

dar yanlış olduğunu zannederiz hâlâ kavrayamadılar. Teorik zaafı gizleyebilmek için bu tür yöntemler genellikle kullanılır ama yanlıştır. Zaafların üzerine ne kadar gidilirse o kadar da bu zaaflardan kurtulma imkanlarının doğacağını tekrarlamaya gerek yok sanırız. Arkadaşlar bize dergilerinde «gelin faşizm konusunu tartışalım, Kievsky tartışması medrese tartışmasına döndü» diyorlar. Çok doğru bir tesbit yapmışlar. Medrese tartışmasına döndü değil, arkadaşlar bunu tam bir medrese tartışması olarak başlattılar. Bizim «Kievsky» diye bir sorunumuz söz konusu değildi. Ayrıca böyle bir şeyi Kurtuluş'ta tartışmazdık da. Zaten burada birkaç hatırlatma yapmakla sorunu keseceğiz.

Ayrıca bir noktayı daha belirtmekte yarar görüyoruz. Arkadaşların bize «gelin faşizmi tartışalım» demeden önce, şimdiye değin yazdıklarını gözden geçirmeleri gerektiğini iddia ediyoruz. Biraz aşağıda ele alacağımız bir örnek bunun zorunlu olduğunu ispatlayacaktır. Bir diğer uyarımız da yine «Devrimci Gençlik» dergisinde şimdiye değin yazılmış olanlarla «Kesintisiz 2-3» ün karşılaştırılması gerektiğidir. Şimdiye değin yazdıkları ile Kesintisizin çizgisinden oldukça ayrılmışlardır. Bizim eleştirilerimize gereksiz yere bunca kızmalarının esas nedeni, bizim bu durumu anlatmaya çalışmamız olmuştur. Ama biz bu eleştirileri gerçekten iyi niyetle, devrimci hareketin esenliği için yapmaktayız. Arkadaşlar bunu böyle alabilirlerse bir çok gerçeği kolayca görebilecekler, **bir kaç kişinin subjektif** niyetlerine tabi kılınmış bu durumun ortadan kalkabilmesi için gerçekçi adımlar atabileceklerdir.

OLİGARŞİK DEVLETİN GÜNÜMÜZDEKİ YERİ

Şimdi kısaca tartışma konusu olmuş olan «oligarşik devlet biçimi» sorununa dönelim.

«Devrimci Gençlik» dergisi 5. sayısında **«Oligarşi ve Faşizm-1»** başlıklı yazısında şöyle diyordu:

«Kendi iç dinamizmi ile gelişen ve belli bir tekelleşmenin ürünü olarak ortaya çıkan mali sermaye ülke ekonomisine hakim duruma geldi. Ekonomideki bu hakimiyet kendini siyaset alanında da gösterdi. Mali sermaye ekonomisinden siyasetine, ülke yönetimine kadar egemen oldu. Devlet artık bütün burjuvazinin değil, bir azınlığın, yani mali sermayenin kontroluna ve denetimine geçmişti. İşte bu azınlığın yönetimi oligarşik bir yönetimdir. Burjuvazinin bütününün iktidarı yerine bir azınlığın yönetimi, **burjuva demokrasisinin yerini oligarşik yönetim ilkelerinin alması anlamına da gelir (abç). Yani burjuvazi emperyalizm çağına girilmesi ile birlikte demokratik yönetim ilkelerini bıraktı (abç).** Bütün burjuvazinin iktidarı, yerini finans kapitalin iktidarına bıraktı. Finans oligarşi ve oligarşik yönetim olarak adlandırılan işte bu yönetimdir.»

Burada görüleceği üzere doğru kavramlarla sorun ele alınmakta ve devletin bütün sınıfın değil de bir azınlığın eline geçmesi noktası tekrar tekrar vurgulanmakta. Sorunun en önemli yanı da burası zaten. Bütün bir sınıfın baskı aracı olan devletle, bir azınlığın baskı aracı olan devlet arasında zorunlu olarak biçimsel bir fark-

lılık ortaya çıkar. Bu farklılığı **«devlet özünde»** aramak devleti kavramamak demektir. «Devlet özü» yani **devlet tipi** üretim biçimine göre belirlenir. Leninizm ancak bunu kabul edebilir. Bunun dışında devletin tipini tayin edebilecek başka bir temel etken aramanın Leninizmde yeri yoktur. (*) Serbest rekabetçi kapitalizm ile emperyalizm aynı üretim biçimi temeli üzerinde yükseldiğine göre emperyalist çağda olsa da devletin gene de burjuva devlet tipi içerisinde mütalaa edilmesi gerekir. Bu açıdan kapitalist toplumda devlet üzerine olan ayrımların biçimde (*) olacağı açıktır.

Bu nedenle bir **sınıfın tümünün** baskı aracı olan bir devletin,**azınlığın** baskı aracı olabilme özelliğini kazanabilmesi için belirli **biçimsel değişikliklere** (**) uğraması bir zorunluluktur. Bu nedenle de biz devlet biçimleri üzerinde durmuştuk. «Devrimci Gençlik»te bu düşünceye uyar görünen bir şekilde «burjuvazinin bütününün iktidarı yerine bir azınlığın yönetimi, **burjuva demokrasisinin yerini oligarşik yönetim ilkelerinin alması** (abç) anlamına da gelir» demekte. Açıkça görüldüğü üzere, eğer burjuva demokrasisi

---

(*) Bu konularda geniş açıklama için bkz. Kurtuluş sayı 4-5, «Devlet» ve «Demokrasi» başlıklı yazılar.

(**) «Devrimci Gençlik» Dergisi 13. sayısında bizim devlet tahlilimizin biçimsel olduğunu ifade eden bir tarzda «DEVLET BİÇİMİ TAHLİLİ Mİ YOKSA BİÇİMSEL DEVLET TAHLİLİ Mİ?» başlıklı bir yazı hazırlamış olduğunu haber veriyor ve yer darlığından ötürü 13. sayıda yazıya yer veremediklerini söylüyordu. Yazıyı merak ettik. Ancak 15. sayıları çıktığı halde hâlâ yazıya dergide yer bulamamış olduklarını görüyoruz.

bir devlet biçimi ise yerini oligarşik devlet biçimine bıraktığı kabul edilmektedir. Burada hemen şu itiraz yapılabilir: «Anlamında da gelmesi, hemen öyle olması mı demektir?»

Evet, öyle demektir. Çünkü aldığımız paragraf içerisinde **geçmiş zaman ifadesiyle** «devlet artık bütün burjuvazinin değil, bir azınlığın, yani mali sermayenin kontroluna ve denetimine **geçmişti** (abç). İşte bu azınlığın yönetimi oligarşik bir yönetimdir» denilmektedir. Yani emperyalizmle birlikte burjuva demokrasisinin yerine oligarşinin geçtiği kabul edilmektedir. Doğru. Bunu Lenin de böyle söyler.

Ama açık bir nokta varmış gibi görülebilir. Oligarşinin devlet biçimi olduğunu hiç söylemiyor, sürekli **oligarşik yönetim** sözcüğünü kullanıyorlar. Halbuki Kesintisiz Devrim II, III'te M. Çayan **oligarşik devlet cihazından** söz eder. Bu arkadaşların *bilinçli* ya da *bilinçsiz olarak* kullanmadıkları bir ifadedir. Ancak **oligarşik yönetim** de deseler Lenin bu ifadeyi de **devlet biçimi** olarak kullanmaktadır. Zaten devletin biçimi ile onun yönetim biçiminin farklı farklı olabileceği gibi bir tasarım olanaksızdır. Makinanın yapısı ile işleyişi ayrılmaz şeylerdir. Birbirinin karşısına çıkarılamazlar. Bu nedenle arkadaşların kullanmış oldukları **oligarşik yönetim biçimi** ifadesini devlet biçimi olarak almak zorundayız.

Lenin «emperyalizm genel olarak demokrasinin yerine oligarşiyi geçirmeye çalışmaktadır» (*) derken her iki ifadeyi de devlet biçimi

---

(*) Marksizmin Bir Karikatürü ve Emperyalist Ekonomizm, Halkın Yolu Yayınları s. 29.

olarak ele almaktadır. Ancak aynı türden olan kavramların karşılaştırılabileceğini kabul eder ve Lenin'in bu ibaresini irdelersek bunu daha açık olarak görebiliriz. Bu cümledeki **demokrasi** kelimesini haklar anlamına alır, ve «Hakların yerine oligarşiyi geçirmeye çalışmaktadır» diye bir cümle yapmaya kalkarsak saçmalığı kolayca görürüz. Çünkü oligarşi kelimesi ve haklar hiç bir şekilde aynı kategori içinde ele alınamazlar. Demokrasinin, devlet biçimi olarak ele alındığını kabul eder ve «... devlet biçiminin yerine oligarşiyi geçirmeye çalışmaktadır» diye bir cümle yaparsak —demokrasinin başka anlamı da kalmadığına göre— her iki ifadenin aynı kategoriye girebilmesi için **oligarşinin** de bir devlet biçimi olduğunu kabul etmek zorunda kalırız. Zaten başka bir anlamı da yoktur.

Bu açıklamayla birlikte arkadaşların **oligarşik yönetim** ifadesini **oligarşik devlet biçimi** anlamında kullanmakta olduklarını kesinlikle söyleyebiliriz.

Yani kabul ettikleri gerçek:

Emperyalizm çağında burjuva demokratik devlet biçiminin yerine oligarşik devlet biçimi **geçmiştir.** Yani (bizimle alay ederken kullandıkları ifadeyle, karikatürleştirilmiş olsa da) «artık emperyalizm geldi burjuva demokrasisi gitti!»

Ama alıntı yaptığımız yerin hemen biraz aşağısında yukarıdaki ifade ile çelişir görünen bir pasaj daha yer almaktadır:

«Tekelci dönemle birlikte burjuvazi artık içinde faşizm özlemlerini taşıyordu. Fakat gelişmiş ülkelerdeki işçi sınıfı hareketinin güçlülüğü nedeniyle buna başvuramıyordu. Yani burjuva

«demokrasisinin özüne dokunamadı». (Aynı yazıdan)

Burada «burjuva demokrasisinin **özüne** dokunamadı» derken yanlış ifade kullanılmakta. Çünkü burjuva demokrasisinin özü burjuva diktatörlüğüdür; yani devlet özü, yani devlet tipidir. Yanlış ifade kullanmayı bir yana bırakır da anlatılmak isteneni alırsak: «Burjuva demokrasisine esaslı bir zarar veremedi» demek istemektedirler. Eğer burada geçen «burjuva demokrasisi» devlet biçimi anlamında kullanılıyor ise, biraz önce de bunun yerine oligarşinin geçtiğinin kabul edildiğini de kanıtladığımız düşünülürse birbirinin yerine geçtiğini söylediğimiz iki devlet biçimini getirip yanyana koymuş ve birlikte işletiyor oluyoruz. Düşünen hiçbir kafa bunu kabul edemez: Bir devletin aynı anda iki biçiminin olabileceğini söylemek saçmalık olur. İyi niyetle ele alır ve konuyu bilmemezlikten doğan karışıklıkları bir yana bırakırsak aldığımız pasajın biraz daha aşağısındaki «Bütün bunlardan dolayı **demokratik haklara** (abç) dokunmanın gereği ve şartı olan maddi unsurların metropol ülkelerde zayıf olduğunu söylemek yanlış olmaz» cümlesindeki **demokratik haklar** ifadesine bağlanarak bir açıklamaya gidebiliriz: Burjuva demokrasisinin yerine oligarşik devlet biçimi geçmiştir. Ancak belirli demokratik haklara dokunulmamıştır. Yani sorun devlet biçimi sorunu olmaktan kurtulur ve yalnızca haklar sorununa indirgenmiş olur.

Sonuçta belirli ifade karışıklıkları bir yana bırakılırsa yazı içerisinde çelişki yoktur denilebilir.

Yani «Artık emperyalizm geldi burjuva demokrasisi gitti».

Böyle karikatürize edilmiş olsa da bizim şiddetli eleştirilere maruz kalan yazımız da bunları söylemekte idi. Ama «Devrimci Gençlik» yazarı bakalım bunun böyle olduğunu kabul ediyor mu? Kesinlikle hayır. Daha önce söylediklerini unutmuşa benziyor.

«KSD Lenin'in bu paragrafından ne anlıyor? Kesinlikle hiçbir şey! Hiçbir şey anlamadığı buradan **artık burjuva demokrasisinin ortadan kalktığı** sonucuna varmasından belli.» («Devrimci Gençlik» s. 14, Bazı Teorik Konular ve «KSD»nin Sefaleti adlı yazıdan).

«KSD usulü alıntı bu saçmalığı da Lenin'e maletmeye imkân tanımaktadır. (Bu usulün temel özelliği bir cümlenin, bir paragrafın, parçanın bütününden koparılarak kaba bir yoruma tabi tutulmasıdır. Bu yolla kuşun at, atın deve olduğunu alıntılarla kanıtlayabilirsiniz!)»

«KSD Lenin'den yaptığı alıntıyı 'artık emperyalizm geldi, burjuva demokrasisi gitti' biçiminde yorumluyor. Lenin'in aynı makalede uğraştığı çarpık mantık da özetle bundan ibarettir». (Aynı yerden)

«Peki KSD ne yapıyor? Tam tersini Lenin'in emperyalizmin demokrasiyle çeliştiği, demokrasiyi istemediği sözlerini emperyalist ülkeler için artık demokrasiden bahsedilemiyeceği biçiminde 'emperyalizm geldi, demokrasi gitti' biçiminde tam da Kievsky vari biçimde yorumlamakta siyasi demokrasi sorununu somut olarak ayrıca ele almak yerine bu konuda 'genel bir ilke' koymaktadır. Bu onun şu alıntı hatasının kaynağı

değil midir?! **'Faşizm ikinci bunalım döneminin devlet biçimidir' diyor. Üçüncü bunalım döneminin devlet biçimi ise «oligarşik dikta!»** (*) Sorun bu kadar basit! Peki burjuva demokratik devlet biçimi, demokratik cumhuriyet? O, serbest rekabete tekabül ettiği için emperyalizm gelince 'ortadan kalktı!' Bu **yüzden** 'Devrimci Gençlik' metropol ülkelerde burjuva demokrasisinden bahsetmekle yanılgı içine düşmüştür (KSD s. 3 sf. 81)». (Aynı yerden)

Arkadaşların daha sonraki iddiaları da bunlar. Bu iddialar daha birçok yanla süslenmiş. Onlara cevap vermeye gerek yok. Eleştirdikleri yazılarda cevap zaten mevcut. Fazla dikkate gerek yok; yukarıdaki açıklamalarımızla ele alındığında bu eleştirilerin (!) kendileri için de geçerli olduğunu görüyoruz. Çünkü «artık emperyalizm geldi, burjuva demokrasisi gitti!» Ne yazık ki, bu «Kievsky mantığına» katılmışlar ama unutmuşlar. (**) İşte bu nedenle yazdıklarını tekrar gözden geçirsinler deriz.

(*) Burada bizim iddiamız olduğu söylenen altı çizili sözler kesinlikle bize ait değildir. Sayfa numarası veriliyorsa da bu doğru değildir. Zaten 15. sayılarında bunları numarasını verdikleri sayfadan değil de bir broşürümüzden almış olduklarını iddia ediyorlar. Onda da yanılıyorlar. Sözü edilen broşür incelenirse görülür ki söyledikleri gibi bir şey o broşür de yoktur.

(**) Eğer arkadaşlar, «bu görüşleri biz daha önce savunduk ama şimdi savunmuyoruz» derlerse bir diyeceğimiz yok. Bu yazdıklarımız da geçersiz kalır. Ama böyle bir özeleştiri yaptıklarını ne herhangi bir yerde okuduk ne de duyduk. Bu çelişik durumdan çıkabilmenin tek yolu doğru bir özeleştiri yapmak-

Bu söylediğimizi yaptıktan sonradır ki, yani devlet sorununu kavradıktan sonradır ki bizi faşizm konusunda tartışmaya çağırsınlar. Tabii faşizm konusunu tartışmadan önce de siyasi bir açıklık sağlayabilmek için **geçmiş üzerine olan görüşlerini ortaya koymaları gerekmektedir.** Ama eminiz bugüne kadar koyamadıkları gibi gelecekte de koyamıyacaklardır. Şayet diyorlarsa ki, bu siyasi bir çizginin işidir, «Devrimci Gençlik» Dergisinin sınırlarını aşar —ki yazılar arasında ve konuşmalarında siyasi bir çizgi olmadıkları düşüncesini uyandıran ifadelere yer vermektedirler— o zaman siyasi sorunlara hangi siyasi perspektiften yaklaştıkları meçhul kalır, siyasi sorunlar üzerine yorum getirebilmeleri mümkün olamaz.

Gençliğin siyasi sorunlarla ilgilenmesi doğaldır ve doğrudur. Ama bu ilgi mutlaka bir siyasi önderliğe sahip olmalıdır. Lenin'in dediği gibi gençler bir çok saçmalıklar yapsalar da doğru bir siyasi önderlik varsa, o doğruyu mutlaka bulurlar. Arkadaşlar da siyasi bir önderlikten yoksun gençlik hareketi düşünmüyorlarsa bir takım siyasi sorunlara eğilirken bu sözleri hatırlamalıdırlar.

Şimdilik kendilerine söyleyeceklerimiz bu kadar.

KURTULUŞ

---

tan geçer. Yapıp yapmamak onların bileceği bir iş. Fakat daha önce oligarşi üzerine yazılmış olan bu görüşlerin özeleştirisi yapılırsa, o zaman da oligarşinin ne olduğunu yeniden açıklamak gerekecektir.

Yürütme İdeoloji İle «Sosyalist Öğretide Devrim Sorunu» Kavranamaz

TSİP'in «KİTLE» gazetesi 136. sayısında «sosyalist öğretide devrim sorunu» başlığı altında «devrimci durum» kavramını «**incelemiş**» ve kavradığını zannederek de eleştiriler yöneltmiş. Eleştirinin muhtevası sosyalizmin bilimine dayanmaktan ziyade birazdan göstereceğimiz konudaki marifetlerini iyi bildiğimiz yazarın kanaatlerine dayandırılmaktadır. Yazar açık açık «aman bunlara inanmayın. Leninist Lafızlar etseler bile kandırıyorlar, daha sonra bildiklerini okuyacaklar, dikkat edin» demektedir. Yazara bunu dedirtenin ne olduğunu çok iyi biliyoruz. Bu plajiarist yazar üzerine yazı yazdığını zannettiği konu hakkında hiç bir şey bilmemektedir. Determinizm ve volantirizm arasındaki ilişki konusunda hiç bir şey bilmemektedir. Bunlardan habersiz olarak da «devrimci durum» kavramı üzerine bir şey yazabilmesi mümkün değildi. Bu konuda doğru bir görüşe sahip olamaması nede-

niyle de başka birisini doğru olarak eleştirebilmesi mümkün değildi.

Ama bu revizyonist yazarımız konuyu bilmese bile iman sahibi olduğu Sovyet yazarlarından birinden de araklayamaz mıydı? Biraz lisan bilgisi ve bu konudaki mahareti kendisine çıkar yolu buldurdu. Ve hiç tereddüt etmeden PROGRES PUBLISHERS'dan çıkan «LENINIST THEORY OF SOCIALIST REVOLUTION AND THE CONTEMPORARY WORLD» isimli kitaptan ikinci bölümü oluşturan «Objective Plus Subjective Factors of Socialist Revolution» (sosyalist devrimin objektif ve subjektif etkenleri) kısmını başlangıçta biraz değiştirerek ve bilahare bundan bezince de aynen tercüme edip, ardına da eleştirilerini ekleyip, bu konuda görüş oluşturduğu hissine kapılmış. Hiç çekinmeden de bundan sonra da devrimde «subjektif faktörlerin» geleceğini müjdelemektedir. Çünkü yürütmenin yapıldığı kitapta sıra oraya gelmiştir.

İddiamız açıkça hırsızlık iddiası olması dolayısıyla fazla ağır bulunabilir. Ancak gerçek budur. Yazar hiç utanmadan, en basit burjuva dürüstlük kuralını da bir kenara koyarak kitabın 78. sayfasından 93. sayfasının sonuna kadar olan kısmı, zengin bir araştırma görünüşü vererek, Marx'ın 35. cildinden bile alıntılar yapacak kadar mesele üzerine kafa yormuş bir araştırmacı edasıyla, çeviri yanlışlarını da içinde taşıyarak yürütmüştür. Yürüttüğü kısımlarla kendi yazmış olduğu kısımlar arasındaki fark çok açık olarak görülebilmektedir. Parti düzeyinde bu sahtekarlığın yapılabilmesi elbetteki, yazarın ol-

duğu kadar partinin de ne mene şey olduğunu açıkça sergilemektedir.

Yazar yürüttüğü yazıya eklediği «devrimci durum ve 'sol' kanat revizyonizmi» başlıklı kısımda bir takım eleştiriler yaparken şöyle demektedir:

«Bugün Türkiye pratiğine baktığımızda iki belirgin **goşist** eğilim göze çarpmaktadır. Bunlardan birisi evrim ve devrim aşamaları konusundaki Leninist doğruyu inkâr ederek, Dünya ve Türkiye'de, kendi deyimleriyle 'emperyalizmin üçüncü bunalım döneminde' **sürekli olarak** devrimci durumun var olduğunu iddia etmektedir.»

«Diğer grup ise 'sol'-kanat revizyonizmini belli Leninist kılıflara ve yaldızlara sararak sunmaktadır... Fakat bu kabul ediş, **gerçekte** devrimci durum kavramının Leninist özüne dayanmamakta, gene 'sol' revizyonist, goşist ve serüvenci bir anlayışa bağlı kalmaktadır.» (Kitle sayı 136, Sosyalist Öğretide Devrim Sorunu.)

Görüldüğü üzere bu hırsız yazar hiç bir kanıt göstermeksizin, «sol», revizyonist, goşist, serüvenci gibi lafları küfür edercesine peşpeşe dizmektedir. Kanıtı kendi kanaati. İddiaları yazı ilerledikçe daha adileşmekte tek bir kanıt öne sürememektedir. Şöyle diyor:

«Yeni bir serüvenci eylemler zincirine kalkışmak planından ve ideolojisinden, yani goşizmden asla vazgeçmemiş olan ikinci grup ise, kendi eylemsiz durumunu 'meşrulaştırmak' için bu konudaki bazı Leninist doğrulara sığınmış ve evrim ile devrim aşamalarının ayrı olduğunu kabul ederek Türkiye'de devrimci durumun bulunmadığını savunmuştur.» (Aynı yerden)

Doktor'un tezleriyle parti kurup, revizyonist Sovyet tezleriyle iş götürmeğe kalkışan bu Marksizmden nasiplenmemiş hırsız, nasıl yazı yazılacağını da bilmediği için kendi kanatlerinin kanıt olabileceğini sanmış. Bu dayanaktan yoksun utanmazca bir iddiadır. «Leninist lafızlar ederler ama inanmazlar!» Kim neye inanır bunu tarih göstermiştir. Bu konudaki en iyi kanıt gene yazarın kendi ifadesi:

«Gerçekte aralarındaki nüans ve nicelik farkları ne olursa olsun her iki «sol»-revizyonist eğilimde goşist ve maceracıdır. Bunlardan birinci grup, daha acemi ve toydur. Maoculuktan daha fazla etkilenmiştir. Kof slogancılıkla parsa toplamaktan başka bir özelliği yoktur. «Sol»-revizyonist olan ikinci grup ise daha tecrübelidir. Üstelik **faşistlerle mücadele karşısında alınan yenilgiler** (abç) ve öte yandan serüvenci heyecanların ön gördüğü türden eylemlere kalkışmamanın sıkıntısı, bu ikinci grubu, eklektik tarzda özü iğdiş edilerek bir takım Leninist doğruların sözde savunulmasına itmiştir.»

Hırsız yazar açık açık faşizme karşı mücadelede kimlerin yenilmiş olduğunu yani faşizmle kimlerin mücadele etmiş olduğunu suçlama yapayım derken farkına varmadan ağzından kaçırmaktadır. Evet faşizme karşı mücadele edenler bir dönemde yenilmişlerdir. Ama bu hırsız bayımız ne yapmış acaba? O yenilmemiş. Sağ salim kalmış ve tam bir hırsız kafasıyla da Sosyalist hareketi de çalabileceğini zannetmiş ve TSİP'i kurmuş. Ama bilmiyor ki, hırsızlar nadiren yakalanmazlar.

Yazarın eleştirilerinin hiç bir ciddi yanı yok.

İrdelenip anlayışı da ortaya çıkartılabilir. Ama o kadar uğraşmaya gerek yok. Nasıl olsa kendileri bunu sık sık ilan etmektedirler. Yani devrim yapmaya niyetleri olmadığını.

Yazar okuduğu şeyleri anlayamayacak kadar geri olduğundan, objektif faktör, subjektif faktör üzerine yürütmeler yapsa da determinizmle volantirizm arasındaki ilişkiyi hiç kavrayamamakta ve volantirizmin kokusunu aldığı her yere «goşist», maceracı diye saldırmaktan kendisini alamamaktadır. Kendisine Lenin'in de goşist olduğunu kanıtlamak mümkün. Lenin'in savaş üzerine yazdıklarını, Lenin'in olduğunu bilmeden okusun eminiz Lenin'e de goşist, maceracı diyecektir. Çünkü volantirizm onu ürkütür. Pasifizm de zaten budur İkinci Enternasyonalin savunduğu budur. Hırsız yazarın kavrıyamadığı nokta da budur.

Belirli bir görüşün Leninizmi savunması karşısında yazar bunlara birşey diyememekte fakat bu defa saldırabilmek için niyetlere dayanmaktadır. Bir siyasi hareketin bir kaç kişinin niyetlerine göre şekillenebileceğine inanarak «bu adamlar şimdi Lenin'i savunur görünüyorlar ama daha sonra maceracılık yapacaklar» gibi saçma bir iddiaya dayanmaya çalışmaktadır. Belki TSİP'de işler bir kaç kişinin niyetleri ile tezgahlanıyor olabilir. Ama Leninizmde bunun yeri yoktur. Yazarımız bunu da bilmiyor. Bilemeyecek te.

KURTULUŞ

PARTİ MİLİTANLIĞI ÜZERİNE

Biz, bu bölgenin ve partimizin örgütleyicileri olan arkadaşlar ile, Textilera de Ariguanabo'nun ülkedeki önemini düşünerek, toplantınıza katılma kararı aldık. Şu anda, Textilera de Ariguanabo ülkemizin en fazla işçisi olan birliktir, dolayısı ile ülkemizin en büyük endüstri merkezidir. Ayrıca halkımızın yararına çalışan önemli sanayi dallarından birinin ana etkenidir. Bu (kuruluş-ç) karşılaştığımız koşullar ve güçlükler ne olursa olsun, devrimimizin halka vermesi gereken en temel şeylerden biri olan giyecek gereksinimini karşılamaktadır.

Ayrıca, biz buraya Parti örgütünde bir dizi kavramın değişmesine yol açan bu yeni süreci incelemeye ve burada kitleye bir dönüş olduğu için geldik.

Uygun bulduğumuz ve bundan da öte onayladığımız gibi, bu iş merkezinden ayrılan Partido Unido de la Revolucion Socialista üyeleri, kardeş emekçilerin parçalanmayan desteğine güvenebilecek kişilerdir. Şu durumda oluşturulan çekirdiklerin —parti örgütleri— bundan

böyle gereken her desteğe güvenebilir ve bir zaman için önder partimizin çalışmalarının anahtarı olmuş olan yasa dışı ve gizli çalışmayı tümüyle terkedebilirler.

İnsanların; mekanik olarak ve yoldaşların niteliklerini yeterli bir incelemeyle değerlendirmeden seçilen o gizli hücrelerde sürdürdükleri iç karartıcı yaşam, yerini, merdivenin en alt basamağındaki kitlelerin, hangi örnek-işçilerin parti üyeleri olarak önerileceğine karar verdiği yeni bir yapıya bırakmaktadır.

Böylelikle, o koskoca değişiklik oluşur. Yine böylelikle yönetici parti muazzam güçlülüğüne kavuşur. Partinin yapısındaki ve tüm kavramsal bir dizi değişime tümüyle uygun olarak, örnek işçiler, proletarya devletinin başına sağlam bir biçimde geçiyorlar. Parti, oluşturduğu örneklik, fedakârlık, düşünüşünün kusursuzluğu, cüretkâr eylemleri ile devrimimizin her bir aşamasına rehberlik ediyor. Yine de, herşey kusursuz olmaktan uzaktır. Birçok şeyin düzeltilmesi gerekmektedir.

Şu anda belirlemek üzere olduğumuz birkaç istatistik sayıdan ileriye gitmemiz gerekmiyor. Üçbin işçinin bulunduğu bir iş merkezinde, 197 yoldaşın, Partido Unido de la Revolucion Socialista üyeliği için gerekli niteliklere sahip olduğu kabul edilmiştir. Halk, «esas sayı ne» diye soruyor. Evet, dört bindir; istatistiki amaçlar açısından hepsi birdir. Bunların arasından 197 yoldaş seçilmiştir, ancak bu 197'nin arasında sadece beş kadın bulunmaktadır. Oysa burada, Ariguanabo'da çalışan kadınların oranı, istatistiklerimizde gözüken bu 2,5'den çok daha fazladır.

Bu eşit koşul ve haklara bağlı olarak, sosyalist bir toplumun kuruluşuyla ilintili olan faaliyetlere kadınları katmakta başarısızlık olduğunu gösterir. Bunun nedenini her yerde çözümlemeye başlamamız hepimiz için iyi olur.

Bunu daha net ve kesin gösterebilecek iki neden var gibidir. Bunlardan biri, kadınların kendilerini ölü geçmişin geleneğine bağlayan bir dizi bağlardan gerçekten tümüyle kurtulamamış olmalarıdır. Bu nedenden devrimci işçilerin aktif yaşamına katılmamaktadırlar. Bir başka neden ise, «güçlü cins» olarak tanımlanan işçi kitlesinin, kadınların halen yeterli derecede gelişmemiş olduklarını düşünmesi olabilir, ve bu adamlar oluşturdukları çoğunluktan yararlanmaktadırlar. Bu gibi yerlerde erkekler daha çok ortadadır ve işleri daha fazla ilgi çeker. Dolayısı ile kadınların rolünün öznel olarak tartışıldığı (birazcık) unutulur.

Birkaç ay önce —sadece bir kaç ay— Endüstri Bakanlığından yetenekli bir kadın görevliyi nakletmek zorunda kaldık. Neden? Çünkü sık sık müfettiş veya genel müdür ile, illere gitmesini gerektiren bir görevi vardı. Evli olan bu yoldaş, (zannederim ki ihtilal ordusuna üye olan birisiyle evliydi) bu yolculuklara tek başına gidemiyordu; çünkü kocası buna razı olmuyordu. Tüm yolculuklarını, kocasının işini bırakabilip, gitmesi gereken yere onunla beraber gelebilmesine tabi kılardı.

Bu, kadınlara karşı yapılan ayrıcalığın, kaba bir örneğidir. Bir kadın, kocasının kötü şeylere teşvik olmaması veya bu cinsten birşeye düşmemesi için, kocasının ülkenin iç kısımlarına ve-

ya başka biryere yaptığı her yolculukta ona eşlik etmek zorunda mıdır?

Bu neyi gösterir? Geçmişin üstümüzde tüm ağırlığıyla sürdüğünü ve kadınların kurtuluşunun, onların tüm özgürlüklerini —iç özgürlüklerini— elde etmeleriyle olabileceğini gösterir. Konu sadece onları belli birtakım faaliyetlerden alıkoyabilmek için konulan fiziksel kısıtlama değildir. Bu, aynı zamanda, geçmiş geleneklerin ağırlığıdır.

Yeni bir çağda yaşıyoruz, sosyalist bir toplumun yaratıldığı bir çağda. Her türlü ayırım yok edilmektedir, ve geriye kalan tek geçerli diktatörlük, işçi sınıfının diktatoryasıdır. —Yenilen sınıfın üzerinde örgütlenmiş sınıfın—. Kusursüz toplum olan sınıfsız topluma, tüm ayırımların ortadan kalkacağı topluma erişebilene dek önümüzde tatsızlıklar ve mücadelelerle dolu uzun bir yol var. Şu andaki durumumuzda bir sınıf olarak proletaryanın diktatörlüğünden başka türlü bir diktatörlük kabul edilemez.

Proletaryanın cinsiyeti yoktur. Bütünü, ortak bir ereğe ulaşabilmek için yurdumuzun her iş yerinde sürekli olarak mücadele veren erkek ve kadınlar oluşturmaktadır.

Bu, yapılması gereken şeylerin bir örneğidir. Ancak doğal olarak bu birçok örnekten sadece biridir. Yapılacak bir çok şey vardır. Devrim zaferimizden önceki döneme geri dönmeksizin, daha yakın geçmişe, yani, devrim öncesi tarihimize ilişkin geçmişe ait bir sürü geleneklerin hâlâ var olduğunu görüyoruz.

Önder olmayı arzulayan herhangi bir kişi, halkın kararıyla yüzyüze gelebilmek, daha açık-

çası kendisini bu karara açık tutmak zorundadır. İşine, fedakarlık ruhuna, proletaryanın sosyalist bir toplum yaratmak için sürdürmesi gereken tüm günlük mücadelelerde öncüye dahil olma duygusunun sürekliliği açısından, kendisinin iyilerin en iyisi olduğundan dolayı önder olarak seçilmiş ya da önerilmiş olduğundan emin olmalıdır.

Bu bizim için halen bir sorundur. Örgütlerimiz, çok taze olan devrimci geleneklerimizin bir parçası olmaya başlamış bulunan ve zarar getirmeye başlayan günahtan tam olarak kurtulamamışlardır.

Bir kitle örgütüne veya devrimin yönetici partisine üye seçilmek —devrimin çeşitli eylemlerinden birine öncü seçilmek— bir yoldaşın, halktan daha fazla bir takım şeylerden yararlanabileceğini düşündürebilecek her şeyi tamamiyle yasaklamamız gerekir. Bir başka deyimle mükemmelliği maddi şeylerle ödüllendirme tavrından; canla başla çalışan ve fedakarlık yapan kişiyi maddi şeylerle ödüllendirme tavrından söz ediyoruz.

Sürekli olarak çelişki içinde bulunan ve diyalektik olarak sosyalist bir toplumun kuruluş sürecinin bir parçası olan iki unsur vardır. Bir yanda maddi dürtü, sadece bunu düşünen bir toplumdan ortaya çıktığımız için gereklidir; ve biz, o eski toplumun kişilerinin düşüncelerinde bir takım değişiklikler yaparak, o eski toplum temelinin üstüne yeni bir toplum kuruyoruz. Diğer yanda da, halen her kişinin tüm gereksinimini karşılayabilecek durumda değiliz. Bu nedenlerden yeni bir sosyalist toplum kurma süre-

cinde, belli bir zaman maddi nesnelere olan düşkünlük bizimle beraber olacaktır. İşte bu nedenden, öncü partinin görevi, karşıt bayrağı yükseltmek olacaktır. *Maddi olmayan şeylere düşkünlük* bayrağını, maddi olmayan dürtüler bayrağını, kendilerini feda edip, yoldaşları tarafından tanınmaktan başka isteği olmayan insanların bayrağını olabildiğince yükseltmektir.

Sizin de bugün Partido Unido de la Revolucion'un bir parçası olmaları için seçtiğiniz yoldaşlara gösterdiğiniz takdir bu türdendir.

Maddi dürtü geçmişten kalan bir şeydir. Bunları kabullenmemiz gerekir, ancak devrimin süreci ilerledikçe halkın kafasındaki bu saplantıyı giderek kırmak zorundayız. Bir dürtü çeşidi kesin olarak yükselmekte diğeri ise kesinlikle yok olma yolunda olmalıdır. Kurulmakta olan yeni toplumda maddesel dürtüler rol almayacaktır; biz ilerledikçe bunlar yok olacaktır. Günümüzde geçerli olan bu tarz dürtünün zamanla önemini yitireceği ve görev duygusu ve yeni devrimci düşünce tarzı gibi maddi olmayan dürtülerin onların yerini alacağı koşulları kurmak zorundayız.

Yoldaşlar, şimdi ilk adımları attık. Partido Unido de la Revolucion'un bu iş merkezinde resmi olarak var olduğunu söyleyebiliriz. Başlangıç olarak, en azından, 197 üyesi vardır.

Onlarda hangi yetenekler aranmıştır? Hangileri olduğunu siz biliyorsunuz, çünkü onları siz kendiniz seçtiniz. Fedakarlık duygusunu, yoldaşlığı, yurt sevgisini, mücadelenin her dönemindeki öncü ruhunu, bir önderin her parti üyesinin sahip olması gereken alçak gönüllü tavırla yü-

rüttüğü önderliği siz de tanıyabilirsiniz. Ama yeni üye, gerçekleri kendi içinde duymalı ve normal halk için fedakarlık olarak nitelendirilenin kendisi için, yapılması zorunlu ve en doğal hareket olan, güncel bir olay olduğunu doğal olarak hissetmelidir. Yani, günlük yaşantısındaki belirli görevlerin tanımını, bizimkisi gibi emperyalist kuşatma altında sürdürülen gelişme süreci içindeki bir devrimcinin görevleri doğrultusunda değiştiren bir insan olmak zorundadır.

Birkaç gün önce, maalesef halen gereksinimini duyduğumuz sık sık yapılan toplantıların birinde, bir yoldaşımız, partinin yapısıyla ilgili son fıkrayı anlattı; (benim kulağıma erişen en son fıkra). Fıkra, partiye yeni katılacak olan bir adam hakkındaydı. Bölüm (şube) üyeleri, ona, fazla mesai yapması, örnek olması, eğitimini ilerletmek için her dakikadan yararlanması, pazar günleri gönüllü çalışması, her gün istekli olarak göreve katılması, her türlü gururu unutması, tüm vaktini çalışmaya vermesi ve kitlelerin var olan her türlü örgütüne katılması gerektiğini söylemişler. Son olarak da ona şu denmiş: «Ve bunların dışında her zaman hayatını devrim için feda etmeye hazır olmalısın. Hazır mısın?»

Adam cevap vermiş: «Pekiyi, söylediğiniz tür bir yaşam süreceksem, ne diye onu isteyim ki? Memnuniyetle canımı veririm.»

Neden? Bu fıkrada eski görüş tarzı ifade edilmiştir. Devrimci veya karşı-devrimci olduğunu bilmiyorum ama ruh olarak kesinlikle karşı-devrimcidir. Neden? Çünkü özveri denen tüm bu zorluklara yepyeni bir ilgi ve kendisine zor-

la kabul ettirilmiş değil, tam tersine kendi içinden gelen bir görev duygusuyla, büyük bir coşkuyla katlanan kişi Devrimin yönetici partisinin gerçek bir öncü işçisi ve üyesidir.

Kendi istek gücüyle, en önemsiz ve can sıkıcı şeyler, bireyin öz çabasından —önemli ve esas sorunlara karşı olan uyanıklığının derinleşmesinden— kendini rahatsız hissetmeksizin başaracağı, özveri denen şeylere dönüşür. Ondan sonra, bir devrimci için özveride bulunmamak gerçek bir özveri olur. Yani, artık kategoriler ve kavramlar değişmiş olur.

Kusursuz devrimci-yönetici partinin üyesi, önümüzde uzanan çok zorlu mücadele yıllarında yaşamının her saati ve dakikasında çalışmalıdır. O, sürekli olarak yenilenen ve artan bir ilgiyle çalışmalıdır. Bu temeldir.

Devrimle kastedilen işte budur. Bu demektir ki, kişi kendi içinde bir devrimcidir ve kendisini bir devrimci olarak hisseder. Bunu duyduğu zaman fedakarlık kavramı yeni biçimler alır.

Partido Unido de la Revolucion'daki militan, marksisttir. Dünyayı doğru olarak yorumlayabilmesi için ona ait olan marksizmi bilmesi ve sürekli olarak diyalektik materyalizmi, çözümlemelerine uygulaması gerekir.

Ama dünya büyük ve geniştir ve çeşitli yapıları vardır. Çeşitli medeniyet biçimlerinden geçmiştir. Dünyanın bazı yerlerinde bugün bile halen sosyal katmanlar veya insanoğlunun bildiği en ilkel toplumlarda —ilkel komünist toplumlarda— yaşayan insanlar vardır. Maalesef kölelik de halen mevcuttur; ve örneğin Latin Ameri-

ka'da feodal toplum vardır. Kapitalizmin en son safhası, emperyalizm de mevcuttur.Aynı zamanda, yeni sosyalist bir toplum kurmaya başlayan halklarla, Sovyetler Birliğinde olduğu gibi, komünist bir toplum kurmaya başlayanlar da vardır. Ama çeşitli insanlar aynı sosyal düzene bağlı olsalar bile —ister gelişmekte olan sosyalizm, ister kapitalizm veya herhangi başka bir düzen olsun— onlar, bu tarihi döneme, her ulusun kendine özgü olan farklı yol ve koşullar altında varmışlardır.

Bu nedenden, Marksizm, sadece bir eylem kılavuzudur. Büyük temel gerçekler açığa çıkarılmıştır. Bir başlangıç noktası olarak ve silah olarak diyalektik materyalizmi kullanarak bunlarla dünyanın her yerindeki durum açıklanabilir. Bu nedenden hiçbir yapı diğerininkinin aynısı olamaz; hepsinin kendi oluşumlarına özgü nitelikleri vardır.

Devrimimizin nitelikleri de özeldir. Büyük gerçeklerden koparılamazlar veya Marksizm'in açıkladığı mutlak gerçeklerin bilgisi olmaksızın açıklanamazlar; bunlar bir dogma olarak keşfedilmiş veya kurulmuş değildir; bunlar toplumun gelişiminin analizinden ortaya çıkmışlardır. Ama özel durumlar olacaktır ve Partido Unido de la Revolucion üyeleri yaratıcı olmak zorunda olacaklardır. Kuramla uğraşmaları ve hepimizin yaşadığı, mücadele verdiği ülkenin özel koşullarına ve teoriye uygun pratiği yaratmaları gerekecektir.

Bir başka deyimle, Küba'da sosyalist bir toplum kurma görevinde vebadan kaçarcasına mekanik düşünce tarzından kaçmak zorunludur;

mekanik düşünce sadece kalıplaşmış yöntemlere götürür. Bu, sadece gizli hücrelere, taraf tutmaya ve devrimci örgüt içindeki bir dizi kötülüklere yol açar.

Diyalektik olarak, kitleyle sürekli ilişki içinde olup, onlara güvenerek ilelememiz zorunludur. Onlara kendi örnekleriyle öncülük etmemiz, Marksist ideolojiyi ve diyalektik materyalizmi kullanmamız ve her zaman yaratıcı olmamız gerekir.

Buna göre, Partido Unido de la Revolucion üyelerinin en önemli görevlerini nasıl tanımlayabiliriz? Toplumumuzun tüm gelişiminin dayandığı ve sürekli olarak tekrarlanan iki temel unsur vardır: bunlar halkın yararı için üretim yapmak ve de bilinci yoğunlaştırmaktır.

Üretimin neden bu denli olduğundan söz etmek gereksizdir, çünkü üretim parti üyesinin başlıca uğraşlarından biri olmak zorundadır.

Eğer sosyalizm yararlı bir toplum değilse, insanoğlunun insan olarak iyiliğine dayanan ütopik bir sistem de değildir. Sosyalizm, tarihi süreç içinde varılan bir sistemdir ve özünü, toplumsal nitelikte bir üretim olduğu düzen (yapı) içinde, temel üretim araçlarının toplumsallaştırılması ve o toplum içindeki tüm değerlerin eşit olarak dağıtımı oluşturmaktadır.

Kapitalizm aynı üretim araçlarını yaratmıştır: İnsan çalışmasının, birlik içerisinde, toplumsal olarak sürdürüldüğü büyük fabrikalar, büyük kapitalist plantasyonlar, büyük kapitalist çiftlikler. Ama o dönemde, onun üretiminin meyvalarını, üretim araçlarını kanuni sahipleri

olan sömürücü sınıf —kapitalistler— tatmaktaydı.

Şimdi durum değişmiştir. Ama temel yine de aynıdır: genellikle daha önceki yapıya dayanan ve ondan kaynaklanan bir sosyal yapı, sosyal bir sınıf vardır. Sosyalizmin kuruluş döneminde bu, tüm üretimimizin gelişiminin temelidir.

Neden, bilincin yoğunlaşması bir parti üyesinin en önemli iki görevinden biridir? Çünkü, düşünülürse, bilinç üretimden de daha önemlidir. Çağımız toplumlarının gösterdikleri gelişim süreçleri içinde ortaya çıkan yeni niteliklerden dolayı önemlidir.

Marx, çeşitli toplumların analizini yaptığı zaman, bilinen toplumlar, ilkel toplum, feodal toplum ve ondan önceki köleci toplumdu. Kapitalist toplum da biliniyordu. Marx'ın yaptığı, bu toplumların nedenlerini analiz etmek ve herşeyin üretimle bağlantılı olduğunu göstermek oldu. İnsanın düşünce tarzının yaşadığı çevre tarafından yaratıldığını ve bu çevrenin üretim ilişkileriyle belirlendiğini gösterdi. Ancak Marx'ın analizine daha derin inersek, onun daha da önemli bir şey yaptığını görürüz. Tarihi süreç içinde kapitalizmin yok olup, yeni bir düzen olan, sosyalist bir düzene yol açacağını kanıtladı.

Ancak zamanla, Lenin bu analizi daha da ilerletip, bir toplumun başka bir topluma geçişinin mekanik bir geçiş olmadığı sonucuna vardı.

Koşullar, katalizörlerle en yüksek düzeye kadar hızlandırılabilirler. (Terim Lenin'in değil, benimdir ama ana fikri taşır.) Bir başka deyimle, proletaryanın; sınıfın temel isteklerini bildire-

bilen, tutulacak yol hakkında kesin görüşleri olan ve yeni toplumu kurmak için iktidarı ele geçirebilecek bir öncüsü olursa, büyük adımlar atılmış olur ve ara devreler atlanabilir. Daha da öte, sosyalist bir toplum, tek başına bırakılmış bir ülkede, veya Sovyetler Birliğinde olduğu gibi en ağır emperyalist kuşatma altında olan bir yerde bile gelişebilir. Bu nedenledir ki, bilinç bu denli önemlidir.

Bazı durumlarda, toplumların tarihi gelişim sürecinin kısaltılabileceğini, ve öncünün bunu yapabilecek temel silahlardan biri olduğunu gördük. Böylece, kırkbeş yıl önce Sovyetler Birliği'nin verdiği dersi öğrenerek, onu uyguladık. Öncü hareketi yoluyla, bazı safhaları kısaltarak ve Devrimin zaferinden iki yıl sonra devrimimizin sosyalist karakterini yaratarak işleri hızlandırabildik. Pratikte devrim o zaman bile nitelik olarak sosyalistti, çünkü üretim araçlarına el koymuştuk ve bu araçların geriye kalan tümünü elde etmeyi amaç edinmiştik. Ereğimiz, insanın insanları sömürüsünde araç olan şeyleri ele geçirmek ve malların herkese eşit ve tam dağıtımı amacıyla tüm üretim süreçlerinin planlanmasıydı. Fakat, bu hızlandırma girişimleri birçok kişiyi geride bırakabilir. Şimdi bile eski toplum ve onun fikirleri, sürekli olarak halkın düşünüş tarzını etkilemektedir, ve işte burada sosyalist bilimin yoğunlaştırılması etkeninin önemi ortaya çıkar.

Şimdi yurdumuzda varolan ve birçok yerlerde kurulu olan sosyalist toplum, önceki toplumsal koşulların patlamasından elde edilmemiştir. Yani bu, birçok objektif koşulun varlığı yüzün-

den mekanik bir değişim yoluyla tamamıyle tabii bir şey olarak oluşmaz.

Küba'da ilerici kol halkı geliştirip, ona yön verdi ve bu Fidel Castro'nun devrimin bu dört yılı içindeki birincil görevi oldu. O, halkımıza öncülük edip, her dönemeçte yapılacak en gerekli şeyleri gösterdi. O, tüm dünyaya aktarmak zorunda olduğumuz şeref, fedakarlık ruhu ve cesaret derslerini öğretti. Böylece halk, bazen duygusal nedenlerden, sosyalizmin biçimlenmiş sürecinin bir parçası oldu.

Her zaman geride kalan aylaklar olacaktır, ancak görevimiz onları yoketmek değildir. Onları ezmek ve silahlı bir öncünün önünde diz çöktürmek değildir. Görevimiz onları ileriye doğru yöneltmek, eğitmek ve yarattığımız örnekten ötürü bizi izlemelerini sağlamak veya Fidel'in dediği gibi, manevi açıdan zorlamaktır. Bu kişilerin yapıcı olmak için hiç bir istekleri yoktur, hergün istek, heyecan ve zevkle çalışan en kusursuz yoldaşlarının verdikleri örneği izlemeye gerek duymazlar.

İyi bir örnek kötü bir örnek kadar bulaşıcıdır ve bizler devrimci bilinci iyi örneklerle yaymak zorundaydık. Halkın düşünce şekillerini sürekli olarak kafalarına kakmak ve onlara neleri yapmaya gücümüz olduğunu göstermek zorundayız. Son ereğini bilen, ereğin gerekliliğine ve izlediği yola güvenen; tüm halkımız gibi hazır olup, halkımızın yasal haklarından hiçbir şekilde taviz vermeyip gerekirse çarpışabilecek olan iktidardaki devrimci bir hareketin neler yapabileceğini göstermemiz gerekir.

Bütün bunları birleştirmeli, açıklamalı, yay-

malıyız ve bunları, henüz özümleyememiş olan her bir kişi için yaşayan bir prensip haline getirmeliyiz. Devrimci bilinci benimsemekte zorluk çekenleri ise, yavaş yavaş aramıza katmak zorundayız.

Bu uzun ve zor olacaktır; fakat bu konuda yılgınlık göstermemeli. Küba, Sovyetler Birliği'nin o korkunç fakat insanlık tarihi açısından o denli yüce günlerde olduğu gibi, emperyalizmin çemberinde kalmıştır. Ancak bugün bir Sovyetler Birliği ve sosyalist ülkelerden oluşan bir kamp ve sosyalist davaya her gün yeni güçler ve halklar katan büyük halk kitlelerinin varlığı yadsınamaz.

Latin Amerika'da bizler yalnızız. Bir yandan O.A.S. (Amerikan Devletleri Organizasyonu), diğer yandan A.B.D. hazırlıklar içerisindedir ve şimdi Guatemala veya başka bir Latin Amerika ülkesinde olaylar yaratma çabasındadır. Bize düşmanca bir tavır takınan ülkelerde ikide bir yazışmalar ve raporlar, uçaklar ortaya çıkmaktadır. Bunların tümü Küba halkına karşı yönelen emperyalizmin saldırgan tertiplerinin aynı yüzünden başka bir şey değildir.

Neden? Çünkü bir takım yanlışlar yapmış olmamıza rağmen —ki biz yaptığımız yanlışların bilincindeyiz— bu son dört yıl içinde Küba, diğer Latin Amerika ülkelerine örnek olacak öyle zaferler kazanmış ve başarılar göstermiştir ki, emperyalistler bizden korkar bir duruma düşmüşlerdir. Bizden, diğer ülkelerden korktuklarından, belki de daha fazla korkuyorlar.

Emperyalizmin üssü Amerika kıtasındadır. Kapitalist dünyanın en kuvvetli gücü, Amerikan

emperyalizmi yeni dünyadadır. Lâtin Amerika halkı ise bizim dilimizden anlıyor. Latin Amerika bize karşı hayranlık duyuyor, Küba örneğinde halkların gelecek için besledikleri umutları yansıtan bir tablo görüyor, ve geleceğin zaferleri için kendi kendini hazırlıyor.

Eğer Latin Amerika'da gerillalar var ise —ki var olduklarını biz de, Pentagon da biliyoruz— bunlar hiç bir şekilde bizim tarafımızdan örgütlendirilmemiştir. Başka ülkelerdeki gerilla hareketlerini biz örgütlemeyiz, onlar ülkelerindeki yaşam koşulları nedeniyle kendiliğinden oluşurlar. Üstelik bizim böyle bir gücümüz yoktur; ancak elbette ki onların varlığından ve eylemlerinden mutluluk duyuyoruz. Venezuella halkının zaferlerinden mutluluk duyuyoruz. Venezuella halkının zaferleri ve devrimin yaygınlaşması bizi sevindiriyor. Peru ve Columbia'da filizlenen devrimler vardır. Yeni yeni filizlenen devrimler hakkında aldığımız haberler bizi coşturuyor. Emperyalist güçlerin örgüsünde, ufak da olsa sistematik çatlakların ortaya çıkması bize elbette ki kıvanç veriyor.

Yoldaşlar Lâtin Amerika'da hissedilir bir takım sonuçlar veren bir unsur vardır. Onlara kendi dillerini konuşan ve mutluluğu elde edebilmek için neler yapılması gerektiğini açıklayan bu unsura Küba devrimi denir. İşte, bu nedenle bizden korkuyorlar.

Bu bizim kendimizi beyenmişliğimiz değildir. Sahte gurur ve küçük bir ülkenin sahte iddiası da değildir: Bu, gerçeklerin nesnel bir analizidir. Onların bize karşı duydukları korkudan hepimiz sorumluyuz, ve emperyalistler hepimizden nefret ediyorlar. Bizden korkup nefret etmeleri,

Küba devriminin Bay Kennedy'nin uykusunu kaçıran feci bir çıban olması ve tüm Latin Amerika kuklalarının buradakilerin başlarına gelenlere bakarak geleceklerini anlayabilmeleri, bizim gururumuzun kaynağı olmalıdır. Zincirlerinden kurtulan ve kuvveti ele geçiren halkın adaletteki derinliklerini ve ölçülerini, bırakın anlasınlar.

Bu bizim kesin görevimiz ve tüm Latin Amerika'ya ve dünyaya olan büyük sorumluluğumuzdur. Geçen yılın sonunda Amerikalıların hiç bir zaman olabileceğini tasarlamadıkları bir ders verdik. Ve bunu eylemlerimizle daha da fazla gösteriyoruz. Bu bizim sınırlarımızı aşan değerdedir.

Dünyanın her yerinde, devrimin simgelediği unsurdan, büyüklüğünden ve dört yıl içinde elde ettiği şeylerden dolayı, bir Kübalı'nın, saygı, hayranlık görmesinden, sevilmesinden ve bazen nefret edilmesinden büyük bir kıvanç duyuyoruz.

Bir başka deyimle yoldaşlar, başarılarımızı çoğaltmaya ve hatalarımızı azaltmaya hazır olmamız gerekir. Kitlenin bilincini yoğunlaştırmak ve üretimi arttırmak zorundayız. Kendi gayretimizle daha fazla kazanmamız gerekir. Sadece ve diğer zor zamanlarda olduğu gibi üretimde kendimize dayanmaya alışmalıyız. Dost ülkelerden yardım, —cömert, kardeşçe bir yardım, ki, bize çoğu kez gönderildi,— devrimimizin sağlama bağlanmasında ve korunmasında bir unsur olmalıdır. Ancak gücümüzün temeli, ne kadar dost ve bencillikten uzak olursa olsun, bir başka ülke olmamalıdır; kendi gücünden filizlenmeyen gerçek bir güç varolamaz. Bir ülke güçlü olduğunu hissedip, ilerlemeye ve mücadele vermeye karar

verdiği an, güçlüdür. O zaman düşmanla karşılaşabilir.

Biz bunu yaptık, ve genel olarak yaptığımızdan gurur duyabiliriz. Ama halen katı bir tarafsızlıkla her şeyi analiz edebiliyoruz. Sizler, yoldaşlarınızı analiz edip eleştirdiğiniz gibi, biz de, işimizi katı bir tarafsızlıkla analiz edip, zayıf olduğu zaman eleştirmeliyiz. Temel sorunlar çözülmediğinde, konformizme ve mekanik düşünce tarzına dönüş olur gibi olduğunda, işimiz yaratıcı ve canlı olmadığından da bunu yapmalıyız.

Partido Unido de la Revolucion üyesi olan sizlerden ve halen partiye üye olmayanlardan bunlar beklenmektedir.

Tüm halkımızdan devrime ayak uydurmasını, öncü yardımcı kuvvetlerinin her türlü zorluklara karşı mücadeleye devam etmesini, ve en kuvvetli yardımcı kuvveti ve halkın tüm gücünü geçecekmiş gibi süratle hareket etmesini istiyoruz. Bu onların görevidir.

Şimdi partideki yoldaşların görevi öncü olmaktır. Fidel'in onlara dediğini hatırlatalım: «En iyisi orada olacak, Canilo'lar kendine güvenen insanlar, güçlü ve fedakar kişiler.» Ancak halkımızda, örgütsüz olduğumuz dönemdeki —uçaktan, tanktan ve düşman askerlerinden k[illegible]kan— ama sonunda Küba'nın her b[illegible] yönünden ilerleyip elinde tüm yıkıcı silahları olan, güçlü fakat ahlaksız olan bir orduyu yıkan gerillalar gibi olmalıdır.

Sonunda, zafer kazanıldığı zaman, öncü her durumda daha da cesur olduğu için kazanıldı. Ama halkın cesaretini temsil eden tüm ihtilâl ordusuydu. Ve gücü, cesareti ve savaşmak için

kararı çoğaldıkça, düşmanlar yenildi. Yer değiştirdiler, güvenleri yıkıldı ve yok olacak derecede parçalandılar.

Bu bizim görevimizdir. Çok zor ve çok basittir; herşey onu nasıl çözümleyeceğimize bağlıdır. Şimdi ölmüş bir toplumun tüm aksaklıklarından mümkün olduğu kadar kurtulduğumuzdan, bu devrimci durumu nasıl ele alacağımıza ve yapabileceğimiz şeylere bağlıdır. Vatan ya da ölüm! Zafer bizim olacaktır!

Ernesto Che Guevera

24 Mart 1963 tarihinde, tekstil işçilerine yapılan konuşma. 1963 tarihli Edicions de la Comision de Orientacion Revolucionaria del P.U.R.E.'de basılmıştır.

Venceremos! The Speeches and Writing of Che Guevara Panther Modern Society, 1972.

AÇIKLAMA

Öncü Savaşı Üzerine başlıklı yazıda Kesintisiz I, II, III'ten aldığımız bir pasajda bol spekülasyona imkan verebilecek bir kelime düşmesi olmuştur.

Bizim yazımızda alıntı şu şekilde idi:

«Bunun sonucu olarak, geri bıraktırılmış ülke içindeki çelişkiler yumuşamış (feodal döneme kıyasla) halk kitlelerinin düzene karşı tepkisi ile oligarşi arasında suni bir denge kurulmuştur. (abç)» (S. 30)

Doğrusu;

«... ülke içindeki çelişkiler GÖRÜNÜŞTE yumuşamamış»tır.

Burada bir dikkatsizlik sonucu alınmamış olan görünüşte sözcüğü aslında hiç bir şeyi değiştirmemektedir. Çelişkilerin, nisbî refahın artısıyla, bir rahatlamayla bağlantılı olarak ifade edilmesi aslında bir görünüşü değil, objektiviteyi ifade eder. Bu açıdan görünüşte denilmiş olsa da anlatılan gerçeğin kendisidir. Tahrif edilmiş bir şey yoktur. Yazıda bu sorun işlenirken zaten o kelimenin olduğu düşünülerek akıl yürütülmüş ve «Gördüğümüz gibi doğru bir anlayışla determinizmden yola çıkılmaktadır. Feodal döneme göre toplumsal üretim artmış, bu artış haliyle nisbi bir refah yaratmış ve bu nisbi refaha paralel olarak da ülke içerisindeki çelişkiler yumuşamıştır» denilmiştir.

KURTULUŞ

DÜZELTME

Dergimizin Aralık 1976, 7. sayısında bazı dizgi yanlışları olmuştur.

Sayfa: 13, satır: 3'deki «halkımız», **«halklarımız»**, sayfa: 31, satır: 8'deki «güçlü devlet», **«güçlü oligarşik devlet»**, sayfa: 31, dipnot, satır: 8'de «kurdukları» şeklinde devam eden cümle, «... **kurdukları ilişkilerdir. Bunların hukuki üst yapıdaki ifadesi mülkiyet ilişkileridir»**, sayfa: 37, dipnot, satır 4-5'in doğrusu«**Örgütlenme, yani emekçi kitlelerin ekonomik hak ve istemleri etrafında kitleleri örgütleyip siyasi hedefe yönlendirme»**, sayfa: 39, satır: 18'deki «mahalle», **«mahaller»**, sayfa: 61, satır: 26'daki «...daha da bağlamak...», **«daha da boğmak...»**, sayfa: 67, satır: 15'de «Çünkü...» diye başlayan cümle, **«Çünkü Lenin'in koyduğu şartlar henüz gerçekleşmemişti. Ne var ki Lenin'in koyduğu bu şartların...»**, sayfa: 75, satır: 1'deki «merkezin», **«ilk merkezin»**, sayfa: 76, satır: 16'daki «...marksizm...» şeklinde devam eden cümle «... **marksizm, hareket geliştikçe, kitlelerin sınıf bilinci büyüdükçe iktisadi ve...»** olacaktır. Düzeltir, özür dileriz.

KURTULUŞ